

İLKÖĞRETİM

TÜRKÇE

DERS KİTABI VE ÇALIŞMA KİTABI

2. KİTAP

Sebahat BOZBEY

Münevver OĞAN

Müzeyyen ÖZKARA

Ahmet AKTAŞ

Ercüment DEMİR

Yrd. Doç. Dr. Kemal KÖKSAL

4

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 15.10.2012 tarih ve 191 sayılı kararı ile 2013 - 2014 öğretim yılından başlayarak 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

ÖZGÜN

ÖZGÜN MATBAACILIK SANAYİİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

Ankara-Polatlı Kara Yolu 52. km Özgün Grup Sitesi

Temelli Beldesi / Sincan - ANKARA

tel. : (312) 645 19 10 (Pbx) belgeç : (312) 645 19 19

Her hakkı saklıdır ve Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret Anonim Şirketine aittir. İçindeki şekil, yazı, resim ve grafikler, yayınevinin izni olmadan alınamaz; fotokopi, teksir, film şeklinde ve başka hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve yayımlanamaz.

Editör

Cemil GEÇMEN

Dil Uzmanı

Neriman KARACAN

Görsel Tasarımcı

Yeşim GAZİOĞLU ASRAR

Program Geliştirme Uzmanı

Göksan BAYİS

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Yrd. Doç. Dr. Zekeriya NARTGÜN

Yrd. Doç. Dr. Bayram BIÇAK

Rehberlik ve Gelişim Uzmanı

Hüseyin TOPUKÇU

Dizgi, grafik ve sayfa düzeni

Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret AŞ

ISBN 978 – 605 – 5490 – 39 – 3

Ankara, 2016

Baskı, cilt

Özgün Matbaacılık Sanayii ve Ticaret AŞ

Ankara-Polatlı Kara Yolu 52. km Özgün Grup Sitesi

Temelli Beldesi / Sincan - ANKARA

tel. : (312) 645 19 10 (Pbx) belgeç : (312) 645 19 19

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

GENÇLİĞE HİTÂBE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyâsî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

Mustafa Kemal ATATÜRK

DERS KİTABI İÇİNDEKİLER

4. TEMA

ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK48

Ayakkabının Öyküsü 49

Gökhan Tok

Pazar Yeri52

Çetin Öner

Şemsiye..... 54

Ayla Çınaroğlu

Kâğıtlar Ülkesinde56

Hatice Güler Meisel
(Serbest Okuma Metni)

Değirmenci..... 59

Mehmet Fuat Köprülü
(Serbest Okuma Metni)

5. TEMA

DEĞERLERİMİZ 60

İnsan ve Söz 61

Ahmet Hikmet Keçecigil

Eskici..... 64

Refik Halit Karay

Halay68

Ahmet Kutsi Tecer

Bayram Anıları..... 69

Ülkü Tamer
(Serbest Okuma Metni)

Sevgi Güneşi: Mevlânâ..... 72

Nefise Atçakarlar
(Serbest Okuma Metni)

6. TEMA

HAYAL GÜCÜ75

Hayalden Bilime.....76

Çağan Şanad

Dünyalı Yaratıklar..... 79

Billy Aronson

Düş Martısının Şiiri 83

Bestami Yazgan

Yemelik Masallar..... 86

Marcello Argilli
(Serbest Okuma Metni)

Rüyalar Sana Neler Anlatıyor?90

Sarah Wassner
(Serbest Okuma Metni)

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI İÇİNDEKİLER

4. TEMA	Üretim, Tüketim ve Verimlilik
Ayakkabının Öyküsü71	Gökhan Tok
Pazar Yeri76	Çetin Öner
Şemsiye83	Ayla Çınaroğlu
Bir Şişe Petrol (Dinleme metni)... 87	Orhan Yüksel
Tema Sonu Değerlendirme 88	

5. TEMA	Değerlerimiz
İnsan ve Söz 91	Ahmet Hikmet Keçecigil
Eskici 94	Refik Halit Karay
Halay 98	Ahmet Kutsi Tecer
Mehmetçik (Dinleme metni) . 102	Cahit Sıtkı Tarancı
Tema Sonu Değerlendirme106	

6. TEMA	Hayal Gücü
Hayalden Bilime.....109	Çağan Şanad
Dünyalı Yaratıklar.....113	Billy Aronson
Düş Martısının Şiiri 117	Bestami Yazgan
Avcı ile Tavşan (Dinleme metni) 119	Hasan Âli Yücel
Tema Sonu Değerlendirme122	

Kaynakça.....	EK-1
Türkiye Haritası.....	EK-2
Türk Dünyası Haritası.....	EK-3

4. TEMA

ÜRETİM, TÜKETİM VE VERİMLİLİK

1
**AYAKKABININ
ÖYKÜSÜ**
Gökhan TOK

2
PAZAR YERİ
Çetin ÖNER

3
ŞEMSİYE
Ayla ÇINAROĞLU

4
KÂĞITLAR ÜLKESİNDE
Hatice Güler MEİSEL
(Serbest Okuma Metni)

5
DEĞİRMENCİ
Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ
(Serbest Okuma Metni)

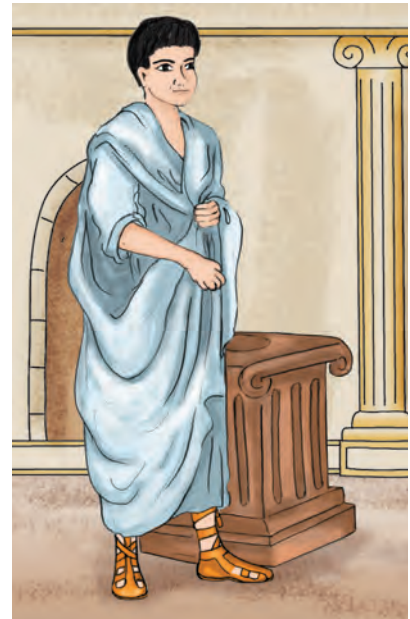
AYAKKABININ ÖYKÜSÜ

“Dost başa, düşman ayağa bakarmış.” atasözünü hepiniz duymuşsunuzdur. Kimseye düşmanlık beslemeden çevremizdekilerin ayağına şöyle bir bakalım. Çeşit çeşit ayakkabı var. Peki ama hiç düşündünüz mü ayakkabıyı ilk kimler giydi?

Ayakkabıyı ilk kimin yaptığını, ilk kimlerin giydiğini bilmiyoruz. Ancak binlerce yıl önce insanların avladıkları hayvanların derilerini ayaklarına sardıklarını biliyoruz. Bunlara ilk ayakkabılar diyebiliriz. İşte o günden bugüne kadar toplumdan topluma değişen ayakkabılar yaşamımızdaki yerlerini aldı.

İlk çağlarda ayağa “sandal” giyilirdi. Sandal bugünkü “sandalet” dediğimiz üstü açık yazlık ayakkabılarımıza benziyordu. Bunlar ayağa iplerle bağlanırdı. Bugünkü ayakkabılara benzeyen ilk örnekler Mezopotamya’da rastlıyoruz. Bu ayakkabı türü yumuşak derili, kısa ökçeli makosentlere benzerdi.

Ayakkabı konusunda en önemli gelişmeyi Romalılar yaptı. Romalılar sağ ve sol ayaklar için ayrı ayrı kalıplanmış ayakkabılar üretmeye başladılar. O dönemde kişilerin ayakkabıları toplum içindeki konumlarına ve cinsiyetlerine göre değişiyordu.

Ayakkabılara numara verme işi de ilk olarak İngiltere’de başladı. Kadın ve erkek ayakkabıları o zaman da birbirinden farklı modellerde yapılıyordu. Kadınlar uzun elbise giydikleri için onların ayakkabılarına pek özen gösterilmiyordu. Erkek ayakkabıları daha gösterişliydi. O dönemlerde ayakkabılar elde yapıldığı için bu işte çalışanlar büyük saygı görürlerdi. Ayakkabılar pahalıydı. Özellikle ayakkabı yapımında kullanılan malzemeler zenginler için ayrı, fakirler için ayrı kalitede olurdu.

Dünyanın değişik yörelerinden ayakkabılarla ilgili çeşitli öyküler de anlatabiliriz. Söz gelimi, eskiden Japonya’da ve Çin’de kadınların küçük ayaklara sahip olmaları istenirdi. Kadınların ayakları ne kadar küçük olursa o kadar zarif olacakları düşünülürdü. Bunu sağlamak amacıyla kadınlara çocukluklarından başlayarak küçük numaralı ayakkabılar giydirilirdi. Bu ayakkabıların ayaklarını ne derece sıkıldığını düşünürseniz, güzellik uğruna nelere katlanıldığını tahmin edebilirsiniz.

Ayakkabının bir diğer öyküsü ise Afrika’ya ilk gelen beyaz kâşiflerle ilgili. Beyazlar Afrika’ya geldiklerinde hiç ayakkabı görmemiş yerlilerde hem öfkeye hem de korkuya neden olmuşlardı. Yerliler bu kâşiflerin ayaklarını, içlerindeki kötülüğü gizlemek için örttüklerini düşünmüşlerdi. Beyazların keçi ayaklı olduklarına ve bunu gizlemek için ayakkabı giydiklerine inanıyorlardı.

Ayakkabıların hızlı ve ucuz üretimi ancak 19. yüzyılda gerçekleşti. Bu yüzyılda dikiş makineleri icat edilmişti ve ayakkabı üreticileri de makine kullanıyorlardı. Böylece ayakkabı üretimi arttı.

Günümüzde ayakkabılar geçmişteki gibi ayakları dış etkenlerden korumanın yanı sıra, birer şıklık göstergesidir de. Bundan başka çeşitli etkinlikler için de değişik ayakkabılar kullanıyoruz bugün. Söz gelimi spor yaparken, yürürken, dans ederken farklı modellerde ayakkabılar giyiyoruz. Gündelik yaşamımızda farklı, çeşitli davetlerde ya da sosyal etkinliklerde farklı ayakkabılar giyiyoruz. İşte, bugün ayağımızdan çıkaramadığımız ayakkabıların öyküsü böyle.

Ayakkabılarımıza baktığımızda onlara çok alışık olduğumuzu düşünebiliriz. Ayakkabılarımız aslında yüzyıllar süren bir birikimin ürünüdür. Ayakkabılarınızı giyip çıkarırken ayaklarınızı korumak için deri saran ilk insanları düşünün. Güzellik uğruna küçük ayakkabı giyen Japon kızlarını anımsayın. Unutmayın ayaklarınızda bir tarih taşıyorsunuz.

Gökhan TOK

*Bilim Çocuk dergisi
(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)*

PAZAR YERİ

Babamla birlikte yaz aylarında, her hafta, pazar yerine giderdik. Yumurta, tavuk, yoğurt satar, evimize gerekli öteberiyi alırdık. O gün alaca karanlıkta uyanır, çorbamızı içerdik. Annem pazarda satacağımız tavukları ayaklarından birbirine bağlar, yumurtaların arasına kırılmasınlar diye saman koyardı. Hepsini bir bir özenle yerleştirirdi sepete. Yoğurt bakracının üstüne de temiz bir bez örterdi tozlanmasın diye. Çorbamızı içer içmez yola çıkar, kasabaya giden ana yola kadar yürürdük. Bir süre sonra otobüs gelirdi; içi dışı insan, keçi, tavuk, küfe yüklü. Biner, tıngır mingır gelirdik pazar yerine.

Pazar yerine gitmediğimiz günlerde babam mercimek yolardı tarlada.

Ben de ona yardımcı olurdum. Babamla tarlada çalışmak yorucu olmasına karşın çok güzel bir şeydi. Toprağı, otları, çiçekleri anlatırdı babam çalışırken. Buğdayı arpadan, arpayı nohuttan, nohutu mercimekten ayırmasını ondan öğrendim.

Babamla her pazar, pazar yerine giderdik demiştim ya, şöyle bir yerdı pazar yeri: Koskaca bir alana satılabilecek her şeyi; satıcıları, alıcıları doldurun, üstüne de

kocaman bir güneş koyun! Kırmızı domatesleri, yeşilbiberleri, sarı armutları da ortaya yayın! İşte böylesine kalabalık, renkli bir yerdı pazar.

Kamyonlar gelirdi üstü eşya, insan yüklü. Köylüler satacakları ürünleri taşırlardı pazar yerine.

Bir adam ayna, boncuk, tespih satardı. Bir başkası kavun, karpuz, üzüm... Allı güllü basmalar, boyalı şekerler bir köşede; koçlar, koyunlar, kuzular bir başka köşede alıcılarını beklerdi. Bir gürültüdür giderdi pazar yerinde:

“Kesmece bunlar, kesmece!”

“Ne alırsan bir liraaa!”

“Domatese geel!”

Ben de katılırdım bağırarlara:

“Tavuk vaar! Yumurta, yoğurt vaar!”

Öğleye doğru gölge bir yer bulur, üzüm, ekmek, domates, peynir yerdik. Bazen de kan kırmızı bir karpuz alırdı babam. Ben daha çok üzümle domatesi severdim.

Tavuklarımızı satınca babamla pazar yerini, kasaba çarşısını dolaşır, vitrinlere bakardık. Alışveriş yapıp yeniden dönerdik pazar yerine. Orada ilginç olaylara da tanık olurduk. Bir gün üç beş köylünün birbirlerinin elini tutup olanca güçleriyle salladıklarını görmüştüm. “Baba, bak dövüşüyorlar!” demiştim. “Hayır!” diye karşılık vermişti babam. “Dövüşmüyorlar, pazarlık ediyorlar.” Anlamamıştım bu pazarlığın nasıl olduğunu...

Dağın gölgesi ortalığı kaplamaya başlayınca otobüsümüze biner, gün batımına yakın köyümüzün yol ayrımına gelirdik. Oradan ötesi kolaydı artık, yürürdük. Babam bir türkü tutturdurdu. İnce, yanık bir sesi vardı. Nedense hüznün verirdi türküleri bana. Babam, bir de türkülerle anlatırdı çiçekleri, toprağı, dağları. Esen yel, babamın anlattığı o mavi çiçeklerin, mormenekşelerin, sümbüllerin kokusunu getirirdi. Yolumuz buğday tarlalarından geçerdik. Bir deniz gibi dalgalanırdı buğdaylar. Deniz görmemiştik ama deniz, masmavi bir buğday tarlasıdır diye düşünürdüm.

Eve yaklaşıncı koşmaya başlardım. Annem kapının önünde bizi beklerdi.

Çetin ÖNER

Gülibik

(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)

ŞEMSIYE

Soğuk bir kış gününde
Alışverişe çıktık annemle.
“Hava iyice karardı
Ha yağdı ha yağacak.”
Dedi annem.
Ve aklına geldi birden:
“Bir şemsiye alayım kendime şurdan
Hazır çıkmışken.”
Girdik şemsiye satan bir dükkâna,
Aman aman, ne çok şemsiye var burda!..
Çeşit çeşit, renk renk;
Çizgilisi, çiçeklisi, karelisi, beneklisi;
Kısa, uzun, oymalı sopalısı;
Kıvrılıp katlananı, omuza asılanı...
Annem düşünüp dururken

Hangisi uyar mantoma diye,
Gözüm takıldı, orda, yukarda
Mavi, pembe, yeşil, sarı, renk renk çiçekliye.
“Anneciğim,” dedim, “Ne olur,
Şu çiçekliyi alsana.”
“Ama çok renkli o.” diyecek oldu annem
“Evet,” dedim, “Çok renkli, ne güzel...”
“İyi ama bilmem ki,
Benim yaşıma gider mi?”
O anda atıldı satıcı hemen:
“Aman hanımefendi,” dedi,
“Bunu düşünmeniz için henüz çok erken.”
Gülümsedi annem, biraz düşündü.
Sonunda kararını verdi.
Satın alıp çıktık dükkândan çiçekli şemsiyeyi.
Çıktık ki o da ne, dışarda sanki şenlik var.
“Heey, yaşasın, kar yağıyor, kar...”
Hemen açtı yeni şemsiyesini annem
Ve birden, karlarla birlikte
Renk renk çiçekler yağmaya başladı gökyüzünden.

Ayla ÇINAROĞLU

Şiir Gemisi

KÂĞITLAR ÜLKESİNDE

Küçük çocuk mavi gözlerini kâğıdı bol olan bir ülkede açtı. Oradan tanıdı dünyayı. Sandı ki bütün insanlar kendisi gibi kâğıdı bol olan bir dünyada yaşıyorlar.

Onu, kâğıttan yapılmış bir havluya sildiler. Kâğıt havluyu buruşturup kâğıt sepetine attılar. Kâğıttan bir bez koydular altına. Duvarı kâğıtla kaplanmış olan bir odada uyudu ilk uykusunu. Annesi, o büyüünceye kadar kâğıt bez kullandı. Hep kâğıt havlulara kurulandı yıkanınca. Her yıl odasındaki duvar kâğıdının rengini değiştirdiler.

Biraz büyüdü. Gördü ki mutfaklarında da bir yığın kâğıt var. Ellerini kâğıt havluya kurulamayı hiçbir zaman unutmazdı. Grip olduğunda annesi kâğıt mendilleri tutuşturdu eline.

Biraz daha büyüdü. Çocuk yuvasına gönderdiler onu. Kâğıt kesmeyi öğrendi orada. Kâğıt çantası oldu küçücük. Bol bol resimler çizdi kâğıtlara. Sanırsınız ki kâğıt kesmekten başka bir şey öğrenmeyecek. Kâğıtları kesti. Tutkalla yapıştırdı. Evler yaptı. Ağaçlar, kuşlar yaptı. Güneş yaptı. Yıldızlar yaptı. Kesti yaptı, kesti yaptı. Kestiği kâğıtlardan, odası kâğıt kırıntılarıyla doldu. Çocuk yuvasının çöp sepeti de öyle.

Yıllar geçti. Süt dişlerini attı kâğıtların arasına, okula başladı. Okulda daha çok kâğıt boyadı, kesti, okudu. Defterler, kitaplar her taraf kâğıt doluydu. Ev kâğıtlardan, reklam amacıyla gönderilmiş broşürlerden, kataloglardan geçilmiyordu. Kâğıt peçete koleksiyonu yapmaya başladı o sıralarda.

Yaş günlerinde odasını renkli kâğıtlarla süslüyordu. Duvarlarına parlak kâğıtlara basılmış büyük hayvan resimleri astı. Tuvalet kâğıdı bitince yerine yenisini takmayı öğrendi. Yılbaşı hediyeleri için süslü kâğıtlar seçmeyi de. Kâğıt ve kartonlarla dolan çöp sepetini boşaltmaya yardım ediyordu annesine. O yıl sınıfını geçince babası onu başka bir ülkeye götürdü trenle. Sınıfı geçme hediyesi olarak.

Gittiği yerlerde her taraf yemyeşildi. Bir küçük çocuk gördü kuzularını otlatan. Çocuk, treni görünce anlaşılmaz hareketlerle koştu trenin yanı sıra. Koşarken bağılıyor, bir şeyler istiyordu. Ama anlayamadı trendeki çocuk, trenin yanı sıra koşan çocuğun ne istediğini. Tren çok hızlı gidiyordu.

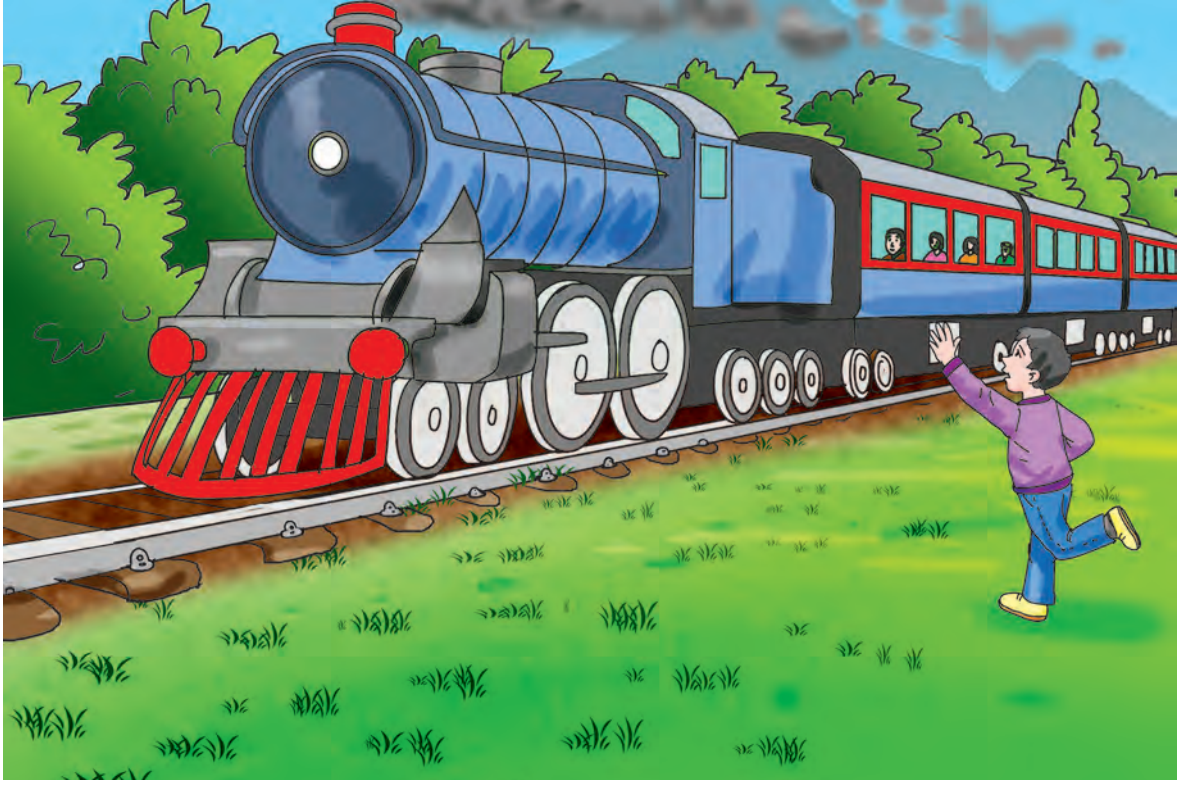
...

Küçük çocuk siyah gözlerini kâğıdı az olan bir ülkede açtı. Oradan tanıdı dünyayı. Sandı ki bütün insanlar kendisi gibi kâğıdı az olan bir dünyada yaşıyorlar. Toprak damlı, saman katılarak sıvanmış toprak duvarlı odada uyudu ilk uykusunu.

Biraz büyüdü. Gördü ki evlerinde, kaplarını dizdikleri raflarda birkaç soluk gazete parçası var. Şeker pancarından kağıt, çamurdan oyuncak fırınlar, evler yaparak büyüdü. Hasta olduğu zaman annesi ona bir bardak sıcak süt verdi.

Biraz daha büyüdü. Artık kuzuları güdüyor, tarlaya yemek götürüyor, dere kenarında çimiyor, ağaçlara tırmanıyor, kuş yakalıyordu.

Tarla sulamaya babasına yardım ederken süt dişleri döküldü bir bir. O sene okulun yolunu tuttu sevinç içinde. Kâğıdı ilk kez okulda gördü. Hem de çok çok kâğıdı. Alfabetesinin ne çok yaprağı vardı öyle! Öğretmen kızılıyordu resim dersinde kâğıt karalamaya. Hele defterden yaprak koparmayı görmek bile istemiyordu. Bir keresinde anlatmıştı:

“Başkentte bir belediye başkanı vardı. Eski gazete kâğıtlarını topladı çocuklarla. Onlardan tam bir milyon tane çocuk kitabı bastırdı. Çocuklara okumaları için dağıtacaktı.” Devamını çok merak etmişti. Ne olmuştu o kitaplar acaba? Çocuklar okuyabilmiş miydi?

Okul yılları çabuk geçti. O güzelim kitaplardan ayrıldı. Köyün çobanlığına başladı. Azık torbasında taşıdığı okuma kitabının yaprakları çoktan eskimiş, dağılmaya yüz tutmuştu. Ama yine de her gün çıkarıp okuyordu. Bir de trenin geçişini beklerdi her gün.

Trenin yanı sıra koşar, bağıırırdı durmamamacasına:

“Eski gazete var mı? Amca ne olur eski gazete!”

Bazen trenin pencerelerinden eski gazete atanlar olurdu. Sevincinden deliye dönerdi o zaman. Günlerce okurdu gazeteleri, su içer gibi.

Bir gün trende yolculuk eden kendi yaşlarında bir çocuk gördü.

Anlamış mıydı acaba onun ne istediğini? Ama tren çok hızlı gidiyordu...

Hatice Güler MEİSEL (MAYSEL)

*Kırmızı Fare
(Düzenlenmiştir.)*

DEĞİRMENCİ

Esen rüzgâr değirmenin kanadını döndürür,
İri buğday danesini pamuk gibi öğütür.
Fırıncılar bu buğdaydan bize ekmek yapacak,
Ekmekçiler kapı kapı dolaşarak satacak.

Akşam olur, gün kararır, esen rüzgâr durulur.
Değirmenin gıcırdayan kanatları yorulur,
Değirmenci hayvanına torbaları yükletir,
Kâh yürütür şarkı söyler kâh yorulur dinlenir.

Yarın yine gün doğacak, hep yıldızlar sönecek,
Değirmenin o çalışkan kanatları dönecek.

M. Fuat KÖPRÜLÜ
Çocuk Şiirleri Antolojisi

5. TEMA

DEĞERLERİMİZ

İNSAN VE SÖZ 1
Ahmet Hikmet KEÇECİGİL

ESKİCİ 2
Refik Halit KARAY

HALAY 3
Ahmet Kutsi TECER

BAYRAM ANILARI 4
Ülkü TAMER
(Serbest Okuma Metni)

SEVGİ GÜNEŞİ: MEVLÂNÂ 5
Nefise ATÇAKARLAR
(Serbest Okuma Metni)

Yunus Emre, temsilî resmi

İNSAN VE SÖZ

Günümüzden 2500 yıl önce yaşamış bir düşünür, öğrencilerine sormuş:

— İnsan nedir?

— İki ayaklı, tüysüz bir yaratıktır, demiş öğrencileri.

Ertesi gün düşünür, tüyleri yolunmuş bir horozla çıkagelmiş derse:

— Yani, böyle bir şey mi insan dedğiniz, demiş.

İnsanın hep sorageldiği bu soru, çetin bir sorudur aslında. Bilinen fiziksel özellikleri dışında insan; sorar, sorgular, yanıtlar... İnsan, bir sözü çok çeşitli biçim ve anlamlarda söyleyebilir. Kısacası insan, bir söz ustasıdır. Söz insanın elinde büyük bir güçtür. Bundan yüzyıllar önce Anadolu'dan bir Yunus Emre çıkmış ve sözün gücünü şöyle belirtmiştir:

“Sözünü bilen kişinin
Yüzünü ağ ede bir söz.
Sözü pişirip diyenin,
İşini sağ ede bir söz.”

...

III. Ahmet ve Şehzade Süleyman, Silsilename, Levni Topkapı Sarayı Kütüphanesi

İşte bu dizelerde anlatılan olağanüstü güç, sözünü bilenler için geçerlidir. Sözünü bilmek ise onu nerede ve nasıl kullanacağını bilmektir. Bunu yapamayanların, söylediği söz güç olmaktan çıkar, dahası başına işler bile açar. Aşağıdaki öykü bunu ne güzel anlatıyor:

“Zamanın birinde, iyi kalpli bir sultan varmış. Bir gün kendisini çok etkileyen bir rüya görmüş. Rüyasını yorumlatmak istemiş. Sarayda iki yorumcu varmış. Genç olan yorumcu, söylediklerini etkili kılmak için sesini değiştirir, insanları üzen sözcükler seçermiş. Böylece çevresindekileri etkileyeceğine inanmış. Sultana da aynı biçimde davranmış. Rüyasını yorumlarken onun çok yaşayacağını belirtmek için şöyle konuşmuş:

— Yüce sultanım, oğullarınız da kızlarınız da sizden önce ölecekler! Karınız da tüm sevdikleriniz de sizden önce bu dünyadan çekip gidecekler. Bir siz kalacaksınız geriye.

Genç adamın sözleri sultanı öylesine öfkелendirmiş ki hemen saraydan kovmuş. İkinci yorumcuyu çağırtmış. O da aynı sözleri söylemiş ama bir başka anlatımla. Şöyle demiş:

— Yüce sultanım, siz tüm sevdiklerinizle birlikte öylesine uzun yaşayacaksınız ki onların mutluluklarına tanık olacaksınız. Sevdiklerinizin yaşlandık-

larını, dahası, sonsuzluğa göçtüklerini de görebileceksiniz. Soyunuzdan, sonsuzluğa en son göçen siz olacaksınız...

Sultan, bu sözlerden çok hoşlanmış. Adamlarına buyurup yorumcuğu ödüllendirmiş.”

Öyküde de anlatıldığı gibi söz, insanın elinde öyle bir güçtür ki doğru kullanıldığında insanı yüceltir, ona saygınlık kazandırır. Buna karşılık anlamına uygun olmayan, yerinde kullanılmayan bir söz, doğruları yansıtsa bile karşıdaki insan üzerinde olumsuz bir etki bırakır. Önemli olan, bir duyguyu veya düşüncüyü ifade ederken uygun sözcükleri seçebilmek, sözü söylemeden önce akıl süzgecinden geçirebilmektir.

“Söz gümüş ise sükût altındır.” demiş atalarımız. Bu sözdeki “sükût” (suskunluk, sessizlik); konuşmamak, hep susmak gerektiği anlamına gelmez. Burada “sükût” sözcüğü, sözün hemen söylenmeyip anlamına, amacına uygun hâle getirildiği, zihinde biraz daha olgunlaştırıldığı süreyi belirtir. İşte, Yunus Emre’nin “sözü pişirmek” derken anlatmak istediği de budur. Sözü doğru ve etkili bir biçimde kullanabilmektir.

Sözü doğru ve etkili kullanabilmek ise ana dilini iyi bilmekle, söz varlığını geliştirmekle mümkündür. Ana dilimiz olan Türkçe, her duygu ve düşüncüyü anlatabilecek yapıya sahiptir. Ruşen Eşref Ünaydın, dilimizin anlatım gücünü bir yazısında şöyle vurgular: “Türkçe; analarımızın dili, ana dil, dillerin güzeli... Yerine göre kılıçtan keskin, çelikten sert, yerine göre çiçekten renkli, sudan duru Türkçe...”

Peyami Safa da: “Bir milletin bütün zekâsı, bilgisi, duyarlığı dilinde toplanır. Dil onun varlığıdır...” der.

Kültürel değerlerimizin gelecek kuşaklara taşınabilmesi de öncelikle dil ile mümkündür. Atatürk, dilimizin bu konudaki önemini şu sözlerle belirtir: “Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti ahlakının, geleneklerinin dili sayesinde korunduğunu görüyor.”

O hâlde birbirimizle iletişim kurabilmemizi, anlaşabilmemizi sağlayan ana dilimizi iyi öğrenmeliyiz. Sözcükleri özenle seçmeli, anlam ve amacına uygun, yerli yerinde kullanmalıyız.

Ahmet Hikmet KEÇECİGİL
Kayseri Haber gazetesi
(Düzenlenmiştir.)

ESKİCİ

Vapur, İstanbul'dan uzaklaşmaya başladı. Yolcuyu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.

— Çocukcağız Arabistan'da rahat eder, dediler.

Küçük Hasan, kimsesizdi. Uzak akrabalarının yardımıyla halasının yanına gönderiliyordu.

Hasan, vapurda çok eğlendi. Gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı can-kurtaran simitlerine, sandallara bakarak çok eğlendi. Beş yaşındaydı. Peltek, şirin konuşmalarıyla da güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti. Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı. Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi: "Hasan gel!", "Hasan git!" demiyorlardı. Adı değişir gibi olmuş, "Hassen" şekline girmişti.

Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene bindirdiler. Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu. Hasan yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu.

Göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı ne dere ne ev! Yalnız ara sıra kocaman hayvanlara rastlıyorlardı. Çok uzun bacaklı, uzun boyunlu, sırtları kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile...

Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu, o güldü.

— Gemel, gemel, dedi.

Hasan'ı bir istasyonda indirdiler. Halası onu göğsüne bastırdı. Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, söyleştiler, güleştüler. Birçok çocuk da gelmişti. Entarilerinin üstüne ceket giyinmiş takkeli çocuklar...

Hasan durgun, susuyor, susuyordu. Böyle haftalarca sustu. Anlamaya başladığı Arapçayı kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu. Hep sustu.

Bir gün halası sokaktan bağıarak geçen bir eskiciyi çağırdı. Evin avlusuna sırtında çuval ve elinde uzun bir demir parçasıyla, dağınık kıyafetli bir adam girdi. Konuştular, sonra önüne patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler.

Eskici iskemlesine oturdu; Hasan da merakla karşısına geçti. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki... Şaşırarak, eğlenerek seyrediyordu. Eskicinin deriyi kesişine, ağzına çivi doldurmasına, sonra bunları avrundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk çıkmasına, hepsine bakıyordu.

Bir aralık nerede ve kiminle olduğunu keyfinden unuttu. Dalgınlıkla ana diliyle sordu:

— Çiviler ağzına batmaz mı senin?

Eskici başını hayretle işinden kaldırdı. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:

- Türk çocuğu musun sen?
- İstanbul'dan geldim.
- Ben de o taraflardan... İzmit'ten!

Eskicinin saçı sakalı dağınık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksikti. Türkçe bildiği ve İstanbul tarafından geldiği için Hasan, şimdi onun yüzüne de bakmıştı.

Dişsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:

- Sen ne diye geldin buraya?

Hasan anladığı kadarıyla anlattı. Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti. Komşusunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini anlattı. Birinde de kapıya beyaz boyalı hasta otomobilinin geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi. Bir aralık kendisi de sordu:

- Sen niye buradasın?

Eskici, başını ve elini şöyle salladı; uzun iş manasında ve mırıldandı:

- Bir kabahat işledik ve kaçtık!

Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beri susan Hasan... Durmadan, dinlenmeden, yanakları sevincinden pembe pembe, dudakları titreyerek konuşuyordu. Aklına ne gelirse söylüyordu. Eskici hem çalışıyor hem de “Ha! Ya?

Öyle mi?” gibi sözlerle onu söyletiyordu. Hasan’ı artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi dinliyordu. Geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek vatan özlemiyle dinliyordu.

Eskici, daha çok dinlemek için elini ağır tutuyordu. Fakat sonunda bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti. Demirini topraktan çekti, kösesini bük-tü, çivi kutusunu kapadı. Bunları hep yavaş yavaş yaptı.

Hasan, yüreği burkularak sordu:

— Gidiyor musun?

— Gidiyorum ya, işimi bitirdim.

O zaman gördü ki küçük çocuk, memleketlisi minimini yavru ağlıyordu. Sessizce, titreye titreye ağlıyordu. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına yağmur damlaları gibi akıyordu.

— Ağlama be! Ağlama be!

Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkıra hıçkıra, bir daha Türkçe konuşacak birini bulamayacağına ağlıyordu.

— Ağlama diyorum sana! Ağlama.

Bunları derken onun da katı yüreği yumuşamıştı. Kendisini tutamadı. Sakallarından kayan yaşların sıcaklıktan yanan göğsüne bir pınar serinliğiyle döküldüğünü duydu.

Refik Halit KARAY
Gurbet Hikâyeleri
(Düzenlenmiştir.)

HALAY

Davranın, halaya durun koçaklar,
İŖte baŖ, iŖte davul, iŖte **meydan**!
Güzel halay çeken, güzel kucaklar
Gzeli sevmeyen çıksın aradan!

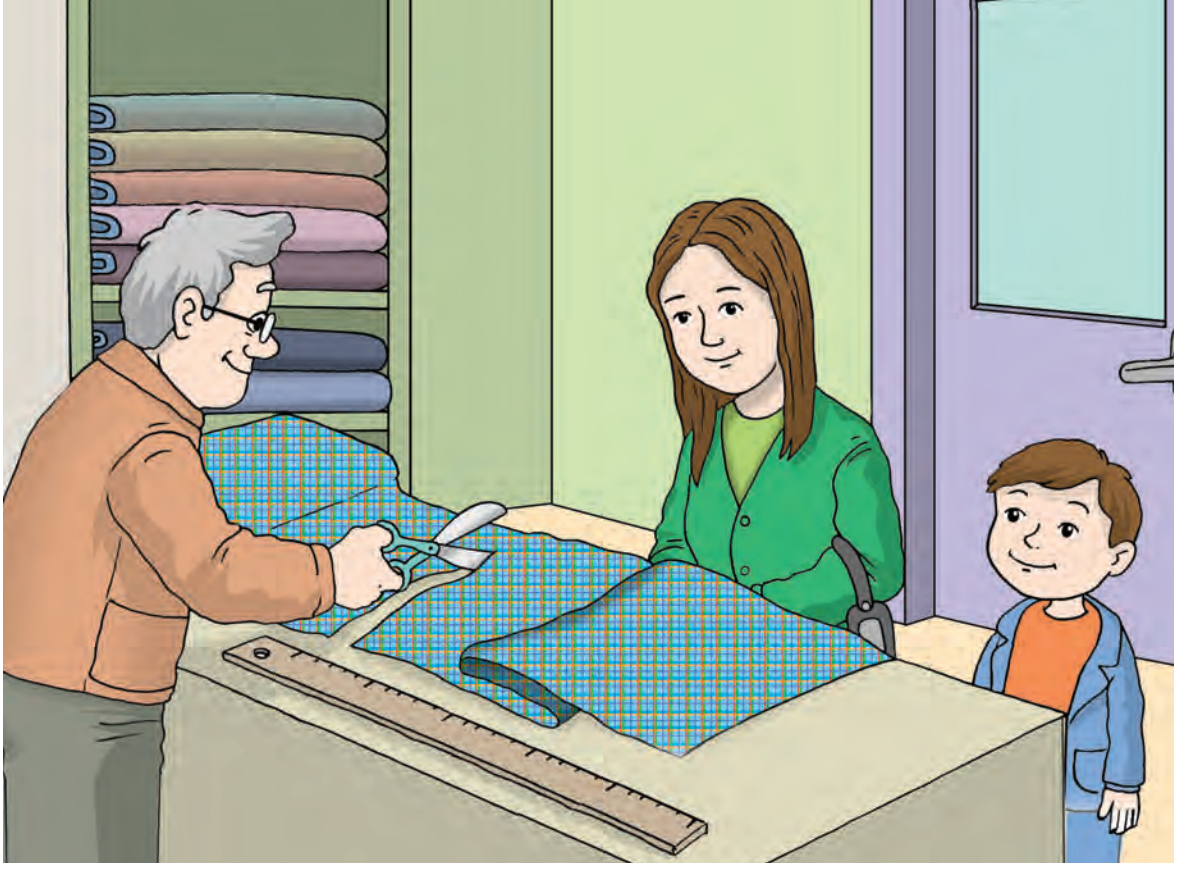
al davul al, gm güm oynasın yürek,
fle zurna fle, uzun uzun ek,
Yiğit olan, efe olanlar gerçek,
Ayak ayak gider çıkmaz **suradan**.

...
Ulu amlar gibi iŖte beŖiniz,
Sıradağlar mıdır yoksa eŖiniz?
El ele tutuŖsun, hep birleŖiniz,
Sizinle övünür elbet bu **vatan**!

Tecer der alınır gönlümde davul,
Ana, kız el ele, babayla oğul,
Yiğitler çıkıyor meydana, savul,
Savul gam, kasavet bugün **buradan**!

Ahmet Kutsi TECER
Oğuz'dan Bugüne

BAYRAM ANILARI

Kurban Bayramı ya da Ramazan Bayramı mı geliyor, annem Mustafa Akınal'a götürürdü beni. Mağazadan kumaş seçer, Gaziler Caddesi'ndeki Terzi Nurettin'in yolunu tutardık. Ölçüm alınır, ilk provanın günü bildirilirdi. Nurettin Bey amca kim bilir kaç elbise dikti bana.

Gaziler Caddesi'nin iki yanı dışı, doktor tabelalarıyla doluydu. Çoğunda "Birinci Sınıf Dâhiliye Mütahassısı" yazardı. İlkokul ikinci sınıfa giderken annem, bu doktorlardan birine götürmüştü beni. Şaşırarak: "İkinci sınıftayım, beni neden birinci sınıf doktoruna götürüyorsun?" dedim.

Bayramdan bir ay kadar önce babam, açardı önüne "Bayram tebriği gönderileceklerin listesi"ni. Kartlar hazırlanır, zarflar yazılır, postaya verilirdi. Kurban Bayramı'nı, Ramazan Bayramı'ndan daha çok severdim Kurban Bayramı arifesinde doğduğum için.

Perşembeleri banyo günümüzdü; ama arife günleri de tepeden tırnağa yıkanırdık. Babam Kur'an okurdu sessizce. Sonuna geldiğinde, başıyla üçü-

müze işaret ederdi. Sırayla ben, Aykut ve Tankut ayaklarımızın ucuna basarak usulca yanına giderdik. Dua eder, saçlarımızı, sırtımızı sıvazlardı. Sadece arife günleri değil, her perşembe akşamı yapardı bunu.

Bayramlarda güneş doğmadan kalkardık. Uyandığımda babam, bayram namazına gitmiş olurdu. O döner dönmez bayramlaşma töreni başlardı evde. Yeni elbiselerimizin içinde, önce babamın elini öper, bayram harçlıklarımızı alırdık. Tam bir lira! Sonra annemizin, ninemizin, yardımcımız Havva Bacı'nın ellerini öper, Zeynep halamın yanına giderdik.

Evdeki bayramlaşma biterken postacılar gelirdi. İlk ziyaretçiler posta dağıtıcıları olurdu hep. Hiç değişmezdi bu. Kahvelerini içer, Şekerci Hamdi'den alınan "çikolatin"lerini yer, bahşişlerini utangaçlıkla ceplerine koyar, giderlerdi.

Bayramlarda babamın yanında çalışan Şükrü ağabeyin yolunu gözlerdim hep. Bayram yerine o götürürdü beni. Önce mantar alıp patlatırdık. Çukurbostan, mantar sesinden geçilmezdi. Çatapatları eve götürmek için cebime koyardım. Karsambaç içerdik. Atlıkarıncaya binerdik. Atlıkarıncanın sahibi, "Yandıııı!" diye bağırdı mı, inip Karagöz kahvesinin yolunu tutardık. Küçük kürsülere oturur, Karagöz seyrederdik. O da "bayram töreni"nin bir parçasıydı, mutlaka görmek gerekiyordu. Sonra Nakıp Ali'nin sinemasına

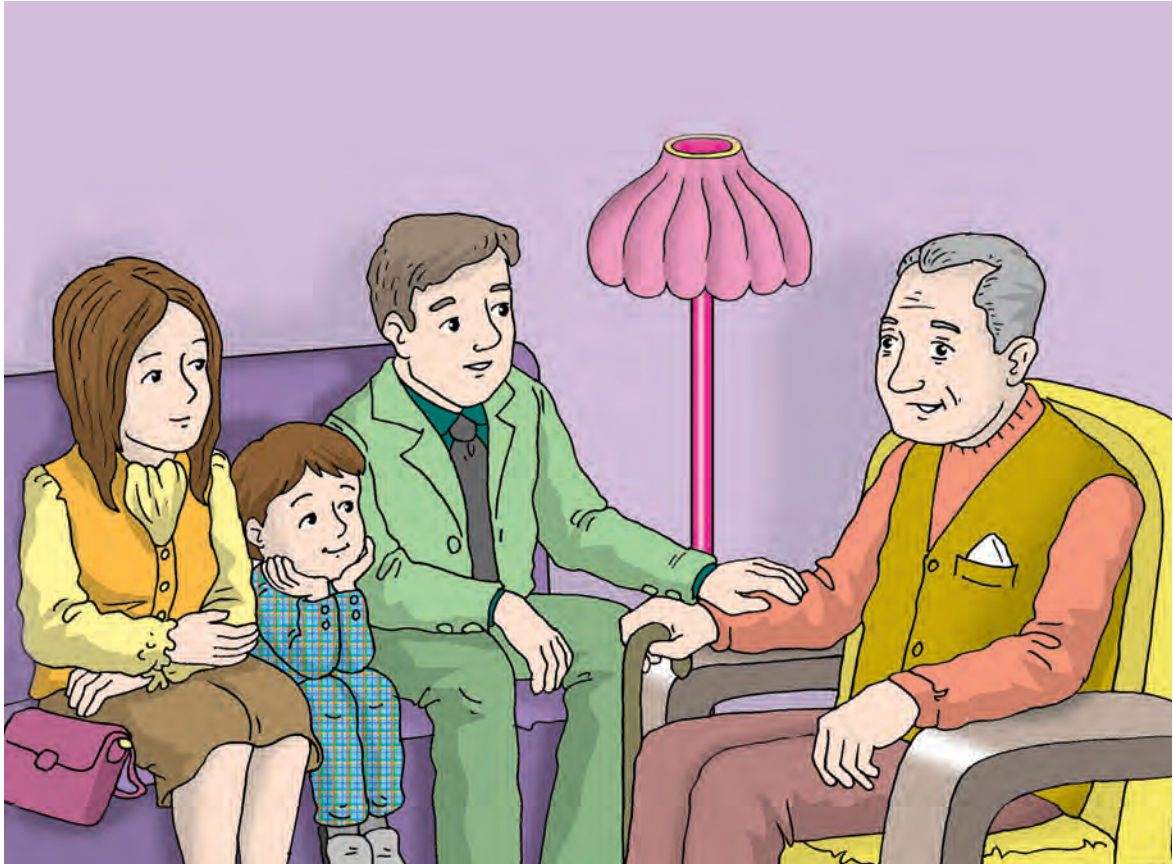
yetişilirdi. “Dev Adam”a, “King Kong”a. Genellikle üç film birden oynatılırdı bayram şerefine. Üstelik biri “otuz altı kısım tekmili birden” olurdu. On birde başlayan gösteri, akşam beşte sona ererdi.

Ertesi günkü bayram gezmelerine annemle babam beni de götürürdü. Sınıf arkadaşım Işın Kaan’ın babası Hasan Beylere gidilirdi. Babamın ortağı Hüseyin Beylere gidilirdi. Nükhet Hanım, annemin en iyi arkadaşıydı. Sonra Numan Beylere gidilirdi.

Numan Bey’in gözleri görmez olmuştu ansızın. Geçirdiği ameliyatlara bir yarar sağlamamıştı. Babam, her pazar mutlaka ziyaret ederdi onu. Giderken beni de götürürdü. “Ona asıl şimdi destek olmamız gerek.” derdi. Elini Numan Bey’in gözlerinin önünde tutar, “Bir gölge filan görüyor musun?” derdi. “Galiba görüyorum.” derdi Numan Bey. “Düzelecek, gözlerin açılacak.” derdi babam. “Açılacak.” derdi Numan Bey.

Babam, onun bir gölge filan görmediğini, gözlerinin bir daha açılmayacağını biliyordu. Gölge filan görmediğini, gözlerinin bir daha açılmayacağını Numan Bey de biliyordu. Babam ona umut verirken o da babama umut vermeye çalışıyordu.

Ülkü TAMER
Alleben Anıları
(Düzenlenmiştir.)

Mevlânâ, temsili resmi

SEVGİ GÜNEŞİ: MEVLÂNÂ

Mevlânâ 30 Eylül 1207 tarihinde Asya'da "Şehirlerin Anası" adıyla bilinen Belh şehrinde dünyaya geldi. Şimdi "Ama Mevlânâ Konya'da doğmadı mı?" dediğinizi duyar gibiyim. Evet, Mevlânâ denince akla Konya, Konya denince Mevlânâ gelir. Ama Konya Mevlânâ'nın doğduğu değil, 24 yaşından sonra yaşamının sonuna dek yaşadığı yerdir.

Mevlânâ Belh yöneticisi Sultan Rükneddin'in kızı olan annesi ve "bilginler sultanı" diye anılan babasının eğitiminde Belh'te büyüyordu. Onun zekâsını ve yeteneklerini gören herkes hayret ediyor, onun gelecekte çok değerli bir insan olacağını düşünüyordu. Mevlânâ ilk ilimleri babasından öğrendi. Babası, bilgi ve görgü kadar güzel ahlaka da önem veriyor; onu çok yönlü bir insan olarak yetiştirmeye çalışıyordu.

Elbette ki Mevlânâ'nın tek öğretmeni babası değildi. Mevlânâ Belh'teki pek çok bilginden de ders alıyordu. Öğrendiği bilgileri tekrar ede ede evlerin damlarında gezmeyi; gökyüzünü, yıldızları, çiçekleri, ağaçları, kısacası evrendeki tüm güzellikleri düşünmeyi de çok seviyordu. Siz sakın bunu denemeye kalkmayın. Çünkü o zamanlar Belh'te evler kerpiçten yapıldı ve oldukça alçaktı. Bu yüzden damlarına inip çıkmak da kolaydı.

Damlarda gezmeyi seven yalnız o muydu? Diğer çocuklar da en az onun kadar bunu seviyorlardı. Fakat onun diğer çocuklardan farklı bir yönü vardı: Yüksek hayalleri... Mevlânâ, hayallerini gerçekleştirmek, diğerlerinden farklı, seçkin bir insan olmak istiyordu.

Mevlânâ'nın babası çevresindeki insanlar tarafından çok seviliyor, sayılıyor. Onun bu kadar sevilip sayılmasını kıskanan bazı bilginler, onu Belh'ten uzaklaştırmak istiyorlardı. Bu durumu öğrenen Bahaeddin Veled, diğer bilginler ve sultan arasında bir gerginlik olmasını istemediği için ailesini de alarak göç etmeye karar verdi. Uzun bir yolculuktan sonra Karaman'a vardı. Burada yedi yıl kaldıktan sonra Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın çağırısı ile o zamanın başkenti olan Konya'ya yerleşti.

Mevlânâ için Konya'da yeni ve mutlu bir yaşam başlamıştı. Mevlânâ, burada bir yandan kendi eğitime devam ediyor, bir yandan da öğrenciler yetiştiriyordu.

Yıllar geçtikçe Mevlânâ davranışları, bilgisi, fikirleri ve sevgisiyle her yaştan, her kesimden insanın gönlüne taht kurmuştu. Neden mi? Çünkü o insanlara, onlardan hiçbir karşılık beklemeden ve menfaat ummadan değer veriyordu. O çok sabırlı, çok cömert, çok bilgili, çok alçak gönüllü ve çok merhametliydi.

Şeb-i Arus törenleri / Konya

Mevlânâ Türbesi / Konya

Mevlânâ, gerçekte pek az insanın sahip olabileceği ilimleri öğrenmiş, çok yüksek seviyelere çıkmıştı. Buna rağmen hiçbir zaman şırmarmıyor, kendini kimseden üstün ve büyük görmüyordu. Herkesi seviyor, herkese saygı duyuyordu.

Mevlânâ, Konya sokaklarında dolaşırken çocuklar hemen yanına geliyorlardı. Bir gün onu yolda gören çocuklar her zaman yaptıkları gibi çevresinde toplandılar. Bu sırada oyun oynamakta olan bir çocuk uzaktan Mevlânâ'ya oyununu bitirene kadar beklemesini söyledi.

Mevlânâ, çocuğu oyunu bitinceye kadar bekledi. Çocuk, oyunu bitince koşu koşu Mevlânâ'nın yanına geldi. Onunla konuştu, sohbet etti. Çocuk, Mevlânâ'nın bu davranışını hiçbir zaman unutmadı. Çünkü pek çok yetişkin kendisine zaman ayırmıyor, hatta onu küçük görüyordu.

Mevlânâ 50 yaşlarına geldiğinde talebelerinin sayısı oldukça artmıştı. Onun adını duyan pek çok insan, ilminden yararlanmak için Konya'ya geliyordu. Verdiği dersler, söylediği şiirler not ediliyor ve saklanıyordu.

Mevlânâ'nın en çok sevdiği talebesi Hüsamettin Çelebi, bir gün Mevlânâ'ya şiirlerinin bir kitapta toplanmasını önerdi. Mevlânâ, bu teklifi kabul etti. Böylece muhteşem eser "Mesnevi" yazılmaya başlandı. Yüzlerce yıldır Mesnevi'deki dizelerden süzülen sevgi, hoşgörü ve tevazu insanların yüreğini ısıtmaya devam ediyor.

Nefise ATÇAKARLAR

*Mevlânâ
(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)*

6. TEMA

HAYAL GÜCÜ

HAYALDEN BİLİME
Çağan ŞANAD

1

DÜNYALI YARATIKLAR
Billy ARONSON

2

DÜŞ MARTISININ ŞİİRİ
Bestami YAZGAN

3

YEMELİK MASALLAR
Marcello ARGILLI
(Serbest Okuma Metni)

4

**RÜYALARIN SANA NELER
ANLATIYOR?**
Sarah WASSNER
(Serbest Okuma Metni)

5

HAYALDEN BİLİME

Yüzyıl Öncesinden Yüzyıl Sonrasını Gördü

Ünlü yazar Jules Verne (Jul Vern)'in anlattıkları insanları şimdi bile şaşkınlık içinde bırakıyor.

Jules Verne'in sinema, televizyon, otomobil, uçak icat edilmeden önce yazdığı romanlarını bir düşünün! Onun hayal gücüne şaşmamak elde değil... Atom enerjisinden söz ettiği zaman ne radyum keşfedilmiş ne de telsiz telefonla haberleşme bulunmuştu. Oysa Jules Verne, birçok keşif ve icadı çok önceden sezinlemişti. Günümüz uçakları ve helikopterleri yapılmadan önce çevresindekilere geleceğin uçan makinelerde olduğunu söylemişti. Onun düşünde yaşattığı uçak; aşağı, yukarı, sağa ve sola doğru hareket edebilen bir tür helikopterdi.

Jules Verne, 1828'de Fransa'da doğdu. Yaşamının ilk yılları doğduğu kentte geçti. Rihtımda demirli duran gemilere biner, babasından korsan öyküleri anlatmasını isterdi. Okul yıllarında arkadaşlarına ve öğretmenlerine anlattığı öykülerle onları büyülerdi. Defterleri uçan makine ve gemi resimleriyle doluydu. Bir defasında buharla işleyen bir fil resmi yapmıştı.

Babası, oğlunun da kendisi gibi avukat olmasını istiyordu ama Verne'in bu mesleğe hiç hevesi yoktu. Gençlik yıllarının heyecanıyla Amerika'ya giden bir gemiye gizlice bindi. Onu yakaladılar ve Paris'e hukuk tahsiline gönderdiler.

Paris'te tanıştığı bir yazardan aldığı cesaretle yazmaya başladı. Bir gün her şeyi göze alarak babasına asla avukat olmayacağını belirten bir mektup yazdı. Yaşamını rahatlıkla sürdürmesini sağlayan harçlığı, bu mektupla birlikte kesilmişti. Artık çalışmak ve kendi yaşamını kazanmak zorundaydı. Bir avu-

katın yanına sekreter olarak girdi. Yavaş yavaş bilime merak sarmaya başladı. Hayal gücü onu zorluyordu. Balonla yapılan bir macerayı yazmaya karar verdi. “Balonla Beş Haftada Seyahat” adlı kitabı öyle çok beğenildi ki, birinci baskısı birkaç gün içinde tükendi. Kitap pek çok dile çevrildi. Ün kazanmasını sağlayan bu bilim kurgu romanlar onun göz kamaştırıcı buluşlarını açıklıyordu.

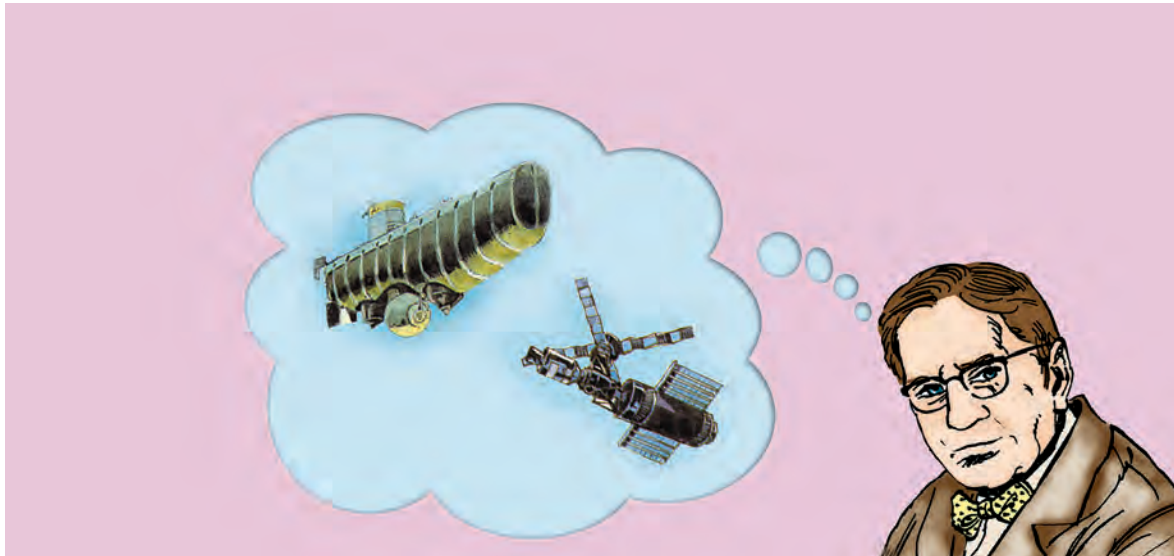
Jules Verne, bundan sonra tarzını hiç değiştirmede ve dâhice buluşlarını romanlarında yansıtmaya devam etti. Birkaç ay sonra yazdığı romanında Kuzey Kutbu’ndan söz ediyordu. Oysa keşfedilmesine daha elli yıl vardı. Ardından “Dünya’nın Merkezine Seyahat” adlı yapıtını yazdı. Evli ve bir çocuk babası olduğu hâlde serüven aşkıyla yanıp tutuşuyordu. Yine yollara çıktı. Döndüğünde yazdığı “Ay’a Seyahat” satış rekorları kırdı.

Jules Verne, düşlerini gerçekmiş gibi göstermesini çok iyi biliyordu. Kitaplarını okuyanlar yarının dünyasını görür gibi oluyorlardı. Binlerce okuyucusu ona mektup yazarak yıldızlara yapılacak yolculukta kendilerine de yer ayırmasını istediler. Jules Verne’in ünü öylesine yayılmıştı ki deniz teğmeni olan oğlu, meraklıların sorularından kurtulmak için adını değiştirmek zorunda kalmıştı.

Bir akşam yolda giderken sarhoşun birinin bacaklarına ateş etmesiyle bu büyük yazar sakat kaldı. 100 kitapla iki bin kez dünyayı dolaşmış olan Verne, yürüyemeyecek duruma gelmişti. Fakat bilim kurgu kitapları yazmaktan ölünceye kadar hiç vazgeçmedi.

Jules Verne’in “Denizler Altında 20 Bin Fersah” romanından sonra dünyanın ilk denizaltısı yapıldı. Şurası bir gerçek ki günümüzde pek çok bilim insanı ondan esinlenmeye devam ediyor.

Çağan ŞANAD
Bütün Dünya
(Düzenlenmiştir.)

DÜNYALI YARATIKLAR

"Ben, S. 4'üm. B. 3'ün yerine Dünya'ya gönderiliyorum.

İşte orada, Galaksiler Arası Işınlama Merkezi'nde uzaya ışınlanmayı bekliyorum. Önümde beni bekleyen zorlu bir görev var: Dünyalı yaratıklar üzerine sürdürülen en önemli araştırmayı tamamlayacağım. Her şey planlandığı gibi giderse Dünyalı yaratıkların en büyük sırrını keşfedeceğim.

Uzaya ışınlanmadan önceki birkaç saniye boyunca aklımdan milyonlarca düşünce geçti. Önce, Dünyalı yaratıkların uydu aracılığıyla çektiğimiz büyüleyici fotoğraflarını hatırladım. Daha sonra Dünyalı yaratıkların şaşırtıcı farklılıkları aklıma takıldı. Örneğin insanların burunları, fillerin burunları kadar uzun değildi. Kurbağaların burunlarıysa yüzlerinin ortasından sarkmıyordu. Dünyalı yaratıkların diğer organları da örneğin gözleri, kolları, ayakları aynı çarpıcı farklılığı taşıyordu.

Dünya'yı gözlediğimiz süre boyunca yaratıkların geçirdiği değişiklikleri düşündüm de!.. Eski insanlar daha kısa boyluydu ve çeneleri, bugün yaşayan insanların çenelerinden daha küçüktü. Dinozor adı verilen dev kertenkeleler ise artık yaşamıyordu. Gerçekten de bütün yaratık türleri değişmiş görünüyordu. Yanıtlarını bulmak üzere görevlendirildiğim soruları düşündüm. Neredeyse bin yıldır uzmanlarımızın kafasını kurcalayan soruları...

Dünyalı yaratıkları kendileri yapan şey nedir?

Dünyalı yaratıkları birbirlerinden böylesine farklı yapan şey nedir?

Dünyalı yaratıkları eski hâllerinden böylesine farklı yapan şey nedir?

Dünyalı yaratıklar hakkında daha fazlasını öğrenmeyi sabırsızlıkla bekliyorum. Özellikle de en çok ilgilendiğimiz yaratık türü olan insan hakkında. İnsanların konuştuğu dilleri dinlemiş ve onların geliştirdiği şeyi 'zekâ' olarak kabul edebileceğimiz sonucuna ulaşmıştık.

Benden önce Dünya'ya gönderilen talihsiz araştırmacı B. 3'ün başına gelenleri hatırladım. Zavallı, tam başarıya ulaşmak üzereyken görevi acıklı bir biçimde sona erdi. Son dakikalarında ondan şu mesajı almıştık: *Sırrı keşfettim! Gezegen üzerindeki bütün canlılar hücrelerden oluşuyor. Bazıları ise yalnızca tek bir hücreden...*

B. 3'ün mesajı burada aniden kesiliyordu. Mesajla birlikte son olarak bu korkunç resim elimize geçmişti: Bayılmış bir insan resmi!

Resmi hatırladığımda bir an korkudan titredim. İnsanlar bizi gördüklerinde bayılabilir ve üzerimize düşerek bizi ezebilirlerdi. Talihsiz B. 3'ün başına gelenlerin benim başıma da gelmemesi için insanlardan saklanmak zorunda olduğumu biliyordum.

Dünya'da atılmış kitap, gazete ve dergilerin bulunduğu bir yere ışınlanacaktım. Anladığım kadarıyla insanlar bu atılmış kitapların yakınına pek sık

uğramıyorlardı. Öyleyse Dünyalı yaratıkları kendileri yapan şey hakkında ipuçları ararken fazla zorlanmayacaktım. Yakalanmam veya birinin beni görerek bayılması, beni ezmesi gibi tehlikeler söz konusu değildi.

Kullanmama pek gerek kalmayacağını umduğum bir kâğıt parçasını sıkı sıkı tutuyordum. Bu, çalışma bölgemin haritasıydı. Benim için tehlikeli ama büyüleyici bir yer olan okul kütüphanesine gitmeme yardımcı dokunabilirdi. Okul kütüphanesinde, bilgilerin düzenli bir şekilde toplandığı ansiklopedi adı verilen çok sayıda kitap vardı. Bana, okul kütüphanesine giden insanların küçük olduğunu söylediler. Fakat bu küçük insanlar da beni gördüklerinde bayılabilir ve üstüme düşerek beni ezebilirlerdi. Buna dikkat etmemi sıkı sıkı tembih ettiler. Çok gerekli olmadığı sürece kütüphaneye giderek kendimi tehlikeye atmamaya karar verdim.

Üzerimdeki baskının nedeni, araştırmamı yapmak için bana verilen sürenin kısa olmasıydı. Tam olarak 5,5 Dünya gününde görevimi tamamlamam gerekiyordu. Ne bir dakika erken ne bir dakika geç! Yerimin saptanmaması için yanımda hiçbir iletişim aleti götürmeyecektim. Görevimi tamamladıktan sonra, Dünya'ya inmiş olduğum noktaya dönecek ve tekrar gezegenime ışınlanacaktım.

Ansızın ışıklar parladı ve kıvılcımlar uçtu. Işınlama başlamıştı. Bedenim evren boyunca ışınlanırken görevimden ötürü kendimi biraz sinirli hissediyor-

dum. Dünya üzerindeki hayatın gizlerini keşfedecek ve daha sonra tam vak-
tinde yuvama dönmüş olacaktım. Ya da böyle umuyordum...”

...

Sizlerin de tahmin ettiği gibi S. 4, hayal ürünü bir karakterdir. Bilindiği
kadarıyla bugüne kadar Dünya üzerine iniş yapan bir uzaylı yaratık olma-
mıştır. Aslında Dünya’nın dışında bir yerlerde yaşam olduğunu düşünen bir-
çok bilim adamı var. Ancak bunu henüz kanıtlayabilmiş değiller. Kim bilir,
belki gelecekte sizler kanıtlayabilirsiniz!..

Billy ARONSON (Bili ARONZON)

Tuhaf Bu DNA’lılar
(çev.: Cem SOYDEMİR)

DÜŞ MARTISININ ŞİİRİ

Martılar çığlık çığlık,
Balıklar pupa yelken,
Selamlıyor dünyayı
Sabah güneş doğarken

Mutluluk adasına
Giderken küçük gemi,
Rüzgârı kucaklayan
Yelken yaptım sevgimi.

Bir hayal gemisine
Gece gizlice girdim,
Masmavi uykularda
Pembe rüyalar gördüm.

Dalgaların dalında
Çiçekler açıyordu,
Kuşlar karınca olmuş,
Balıklar uçuyordu.

Sevginin bileğini
Bükebilen güç yokmuş,
Çocukların kalbinde
Sevgi varmış, öç yokmuş.

...

Yıldızlarla süsledim
Kuşların kanadını,
Sonra bütün kuşların
Sevgi koydum adını.

İlkbahara dönüştü
Dünyamızın havası,
İsteyen konsun diye
Yüreğim kuş yuvası.

Son uyku gemisini
Balıklar çekiyordu,
Bir martı kanadıyla
Ninniler ekiyordu.

...

Yıldızlar uyuyunca
Denizi gıdıkladım,
Dalgaların içine
Gülücükler sakladım.

Kıyılar gece boyu
Kahkahayla kaydadı.
Yengeç trampet çaldı,
Tüm balıklar oynadı.

Bestami YAZGAN
Masal Denizi

YEMELİK MASALLAR

Ülkenin birinde masallar gitgide azalıyordu. Her gün, bir ya da birkaç masal yok oluyordu. Aileler, çocuklarına anlatacak masal bulmakta güçlük çekiyorlardı. Herkes çok üzgündü. Sonunda belediye başkanı halkı topladı.

“Bayanlar, baylar!” diye söze başladı. “Masallarımıza neler olduğunu bilen varsa elini kaldırsın.”

Kimseden çıt çıkmıyordu, kimse ne diyeceğini bilemiyordu. Masallara ne olduğunu bir türlü anlayamıyorlardı. O sırada küçük bir kız elini kaldırdı.

“Söyle bakalım Pina, ne diyeceksin?” dedi, belediye başkanı.

“Bana kalırsa masallar hastalandılar. Tedavi olmak için de gidip bir hastaneye yattılar. Ya da onları çizgi romanlarla, çizgi filmlerle karşılaştırmayan insanların yaşadığı başka bir ülkeye göçtüler!”

Pina konuştuğu insanlar, küçük kızın aklına bunca fikrin nasıl geldiğini soruyorlardı birbirlerine.

“Sakin masalları film yapmak için senaryo hâline getirmiş olmasınlar!.. Ya da biri kötü anlattığı için masallar gücenmiş olmasın!”

Böylesine bir hayal gücü herkesin şüphelenmesine neden oldu. Sonunda belediye başkanı dayanamayıp “Nereden aklına geliyor böyle şeyler! Sakin masalları sen almış olmayasın?” diye sordu Pina’ya.

Masalları kızın alıp almadığından emin olmak için üstünü aradılar ama bulamadılar. Belediye başkanı, kızın röntgen filminin çekilmesini söyledi. İşte o zaman her şey ortaya çıktı! Bütün masallar kızın karnında duruyordu? Kız, masalları öyle çok seviyordu ki dinlemekle, okumakla kalmıyor, masalları yiyordu! Çok seviyordu masalları, çiğ çiğ yiyordu, ne tuz ne biber ne yağ ne limon ekiyordu!

Utançtan yüzleri kıpkırmızı olan annesiyle babası, “Bilmiyorduk! Nereden bilebilirdik ki? Aslında uzun zamandır doğru dürüst bir şey yediği yoktu. Meğer gizli gizli masal yiyormuş!” diyebildiler sadece.

“Ne olursa olsun, bu işin sorumlusu sizlersiniz.” dedi belediye başkanı. “Ne yapıp edin masalları geri verin.”

O şehirde çok usta bir balıkçı vardı. Bu balıkçı her şeyi ama her şeyi yakalayabiliyordu. Annesiyle babası, Pina’yı balıkçıya götürdüler. Balıkçı, bir güzel çekip çıkardı masalları Pina’nın karnından. İşte masallar yine gün ışığına çıkmışlardı. Pina’nın annesiyle babasından da kızlarına göz kulak olmaları istendi. Masallara bir şey olursa çok yüklü bir ceza ödemeleri gerekecekti. O günden sonra Pina zayıflamaya başladı. Masalların tadını bir kez aldıktan sonra hiçbir şey yemez olmuştu. Pina sadece masal yemek istiyordu.

“Bir tane verin!” diyordu. “N’olur bir tanecik! Kısa da olsa razıyım!”

“Olmaz,” diyorlardı. “Masal yerine meyve salatası ye!”

“Hayır, ben masal istiyorum!”

Pina gün geçtikçe zayıflıyor, güçsüzleşiyordu... Sonunda yataklara düştü. Annesiyle babası Pina’nın günden güne sararıp solduğunu gördükçe çok üzülüyorlardı. Neredeyse açlıktan ölecekti ama masal veremiyorlardı kızlarına. Yasaktı. Hangi anne baba çocuğunun açlıktan ölmesine göz yumabilir ki! İşte onlar da kızlarını kurtarmak için düşündüler taşındılar. Sonunda: “Ya biz kendimiz bulursak masalları?” diye sordular birbirlerine. “Masallar bizim olduğu için onları Pina’ya veririz. Kimse de bize bir şey diyemez.” Oturup masal bulmaya çalıştılar. Pina’nın sevmesi için masallar güzel olmalıydı tabi.

“Bir masal daha!” diyordu Pina hiç bıkmadan. “Bir tane daha.”

Masal yedikçe Pina’nın rengi yerine geldi, şişmanladı ve sonunda yataktan kalktı. Fakat hiç de kolay değildi kahvaltıya ayrı, öğle ve akşam yemeğine ayrı masal bulmak! Pina’nın annesiyle babası beyinlerini sadece masal bulmak için kullanır hâle gelmişlerdi. Bu yüzden de işlerine gidemez

oldular. Kısa zamanda parasız kaldılar. Bir gün geldi, tek bir masal bile bulamaz oldular. Pina'nın okuldan gelip de "Masalım hazır mı? Öyle açım ki!" diyeceği anı korkuyla beklediler. Sonunda hiç beklemedikleri bir şey oldu. Pina eve girer girmez, "Hazır mı? Çok acıktım!" dedi.

Pina'nın annesiyle babası gözyaşlarını tutamadılar. "Üzgünüz Pina, çok uğraştık ama kısacık da olsa bir masalcık bulamadık sana!" dediler. Bu sözleri duyunca kızlarının ne hâllere düşeceğini biliyorlardı ama Pina, onları şaşırttı! "Kim sizden masal istedi ki? Dedim ya, ben açım! Koca bir tabak makarna istiyorum."

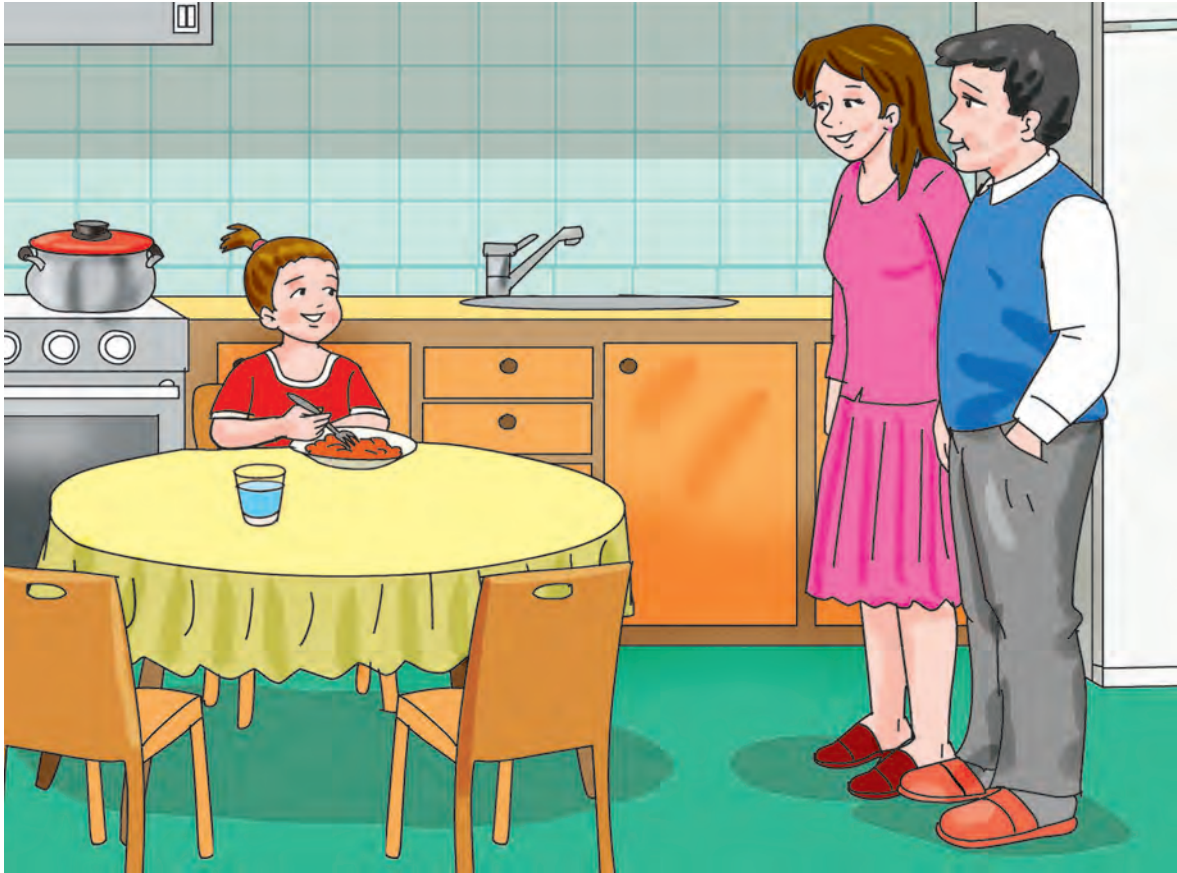
Pina'nın annesiyle babası önce kulaklarına inanamadılar! Mucize olduğunu sandılar. Pina artık kocaman bir kız olmuştu. Altıncı sınıfa gidiyordu ve tabi masallar ona hiç de ilginç gelmiyordu artık. Ellerinde kalan son parayla makarna alıp pişirdiler. Pina da hepsini yedi. Masal bulma derdi artık sona ermişti.

Annesiyle babası, Pina'yı, hani şu usta balıkçıya götürmeye karar verdiler. Adamcağız Pina'nın karnında biriken masalları çıkarmak için bütün gün uğraştı. Pina'nın annesiyle babası, masalları bir araya getirip kitap bastırdılar. Kitabın adını da YEMELİK MASALLAR koydular. Kitap çok büyük bir başarı kazandı. Pina'nın annesiyle babasının masallarını isteyen okudu, isteyen yedi!

Marcello ARGILLI (Marçello ARCİLLİ)

Kırmızı Fare

(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)

RÜYALARIN SANA NELER ANLATIYOR?

Kaç kez bir arkadaşına “Dün gece çok garip bir rüya gördüm.” dedin? Pek çok kez mi? Bir gecede altı tane kadar rüya görebilirsin. Bunlardan bazıları mutlaka garip ve çılgındır!

Rüyalar beyninin hatıraları, duyguları ve düşünceleri depolayan bir bölümü sayesinde ortaya çıkar. Geceleri beyin, hafızanda sakladıklarını son günlerde düşündüklerinle karıştırır. Sonuç çılgın ama gerçekçi rüyalar olabilir.

Rüyalar nadir olarak gerçeğe dönüşür ama sana hayatında neler olduğuna dair ipuçları verebilir. “Rüyalar, derin duygularımızla iletişim kurmamıza yardım eder.” diyor rüya araştırmacısı Alan Siegel (Elin Sigel). “Kendimiz hakkında bize çok şey anlatabilir, hatta bazı problemlerimizi anlamamıza yardım edebilir.”

Bilim insanları birçok rüyanın, anlamları olan ortak temalar içerdiğini keşfetti. İşte hayatında neler olduğu hakkında sana birçok ipucu verecek birkaç rüya çeşidi:

- Korkunç bir canavar ya da dev, peşine düşmüş, seni kovalıyor. Rüya boyunca bundan kurtulamıyorsun.

Rüyanda seni takip eden korkunç şey, hayatta yaşadığın ve yüzleşmek istemediğin bir problemin sembolüdür. Ama rüyan sana bu problemden kaçmak yerine onunla yüzleşmeni söylüyor.

- Sokakta yürürken bir anda uçmaya başladın. Gerçek hayatta da yükseklerde uçuyor olabilirsin. Belki arkadaşların seni lider olarak görüyor ya da ailen sana daha fazla özgürlük tanımaya karar verdi. Hayat sana gülüm-süyor.

- Her gün okuldan eve yürüdüğün yol karmaşık dönüşleri ve dolam-baçları olan bir labirente dönüştü. Acaba neredesin? Kendini hayatın için-de kaybolmuş hissediyor olabilirsin. Zorlu bir karar vermek mi gerekiyor? Yanlış bir karar vermekten korkuyor olabilirsin. Bu durumdan kurtulmak için seçenekleri çok iyi değerlendir.

- Öğretmenin büyük bir sınav yapacağını söyledi. Ya sınava geç kaldın ya da zamanında yetiştin ama bildiğin her şeyi unuttun! Yakında gerçekle-şecek büyük bir olay ya da proje için endişeleniyorsun. İyi hazırlandıysan rüyanda gördüklerin sadece heyecanlı olduğunun göstergesidir. Bu da çok normaldir. Çalışmayıp tembellik ettiysen bu rüyayı bir uyarı olarak gör ve hemen çalışmaya başla.

- Koca bir fil sana doğru koşuyor ama sen hareket edemiyorsun. Büyük olasılıkla kendini hayatında bir yerlerde sıkışmış hissediyorsun. Sanki bir konu-ya takıldın kaldın ve ilerleyemiyorsun. Bu duruma nasıl düştüğünü anlamalı ve gelecek için daha akıllı seçimler yapmalısın.

Sarah WASSNER (Sara Vazner)

haz.: Kids dergisi

(Kısaltılarak düzenlenmiştir.)

İLK ÖĞRETİM

TÜRKÇE

ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

BİN ELLİ YAŞINDAKİ AĞAÇ

4

3. Etkinlik

Aşağıdaki koyu yazılmış sözcüklerin yerine verilenlerden hangisi yazılırsa cümlelerin anlamı değişmez? Renkli kalemle belirleyiniz.

Görkemli “Akdağ” **zirvesi** çıkıyor.

tepesi

doruğu

sıradağı

Eminim ki ilginç ve sevgi dolu **hikâyeleri** vardır.

serüvenleri

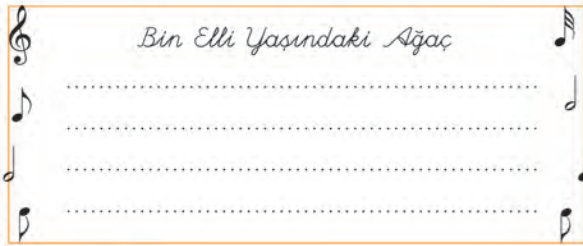
masalları

öyküleri

4. Etkinlik

“Bin Elli Yaşındaki Ağaç” sizde hangi duyguları uyandırdı? Bu ağaç için hissettiklerinizi anlatacağınız bir dörtlük yazıp besteleyiniz. Şarkınızı sınıfta arkadaşlarınıza dinletiniz.

5. Etkinlik

Aşağıdaki hesaplamaları yapınız.

TEMAYA HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- “Üretim” ve “tüketim” sözcükleri size neler çağırıştırıyor?
- Yaşadığınız bölgede hangi tarım ürünleri yetiştiriliyor?
- Aldığınız bir eşya bozuk ya da hatalı çıkarsa ne yaparsınız?
- “Tüketim” ve “verimlilik” konularında size düşen görevler nelerdir?

Yukarıdaki soruların yanıtlarını noktalı yerlere yazınız.

[illegible]

1. Etkinlik

“Sandal” sözcüğünün farklı anlamlarını sözlükten araştırıp birer cümlede kullanınız. Yandaki boşluklara da sözcüklerin anlamlarına uygun resimler yapınız.

sandal:

cümle:

sandal:

cümle:

sandal:

cümle:

2. Etkinlik

Aşağıda belirtilen yerlerde ve dönemde yaşayanlar, tarihsel gelişimi içinde ayakkabıyla ilgili neler yaptılar? Dinlediğiniz metne göre listeleyiniz.

Mezopotamya da

.....

.....

.....

.....

Romalılar döneminde

.....

.....

.....

.....

İngiltere de

.....

.....

.....

.....

Çin ve Japonya da

.....

.....

.....

.....

Afrika da

.....

.....

.....

.....

AYAKKABININ ÖYKÜSÜ

3.

Etkinlik

Okuduğunuz metinden aşağıdaki yargılardan hangisini çıkarıyorsunuz? İşaretleyiniz.

- ☐ O dönemde erkeklerin ayakkabıları çok rahatmış.
- ☐ Uzun etek, o dönemde kadınların gösterişli ayakkabılar giyinmelerine engel olmuştur.
- ☐ Kadınlar o dönemde ayakkabı giymediklerinden ayak yapıları bozulmuştur.
- ☐ Ayakkabının süslü olması, onun rahat olduğunu göstermiştir.

4.

Etkinlik

Yandaki karikatürü inceleyiniz. Okuduğunuz metinde Afrika yerlilerinin kâşiflerin ayakkabılarını görünce neler düşündüklerini hatırlayınız. Karikatürden anladıklarınızı yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.

Etkinlik

Eskiden Çin’de ve Japonya’da kadınlara uygulanan küçük ayakkabı giydirme geleneğini doğru buluyor musunuz? Buna göre aşağıdaki anlatımlarla ilgili düşüncelerinizi örnekler vererek yazınız.

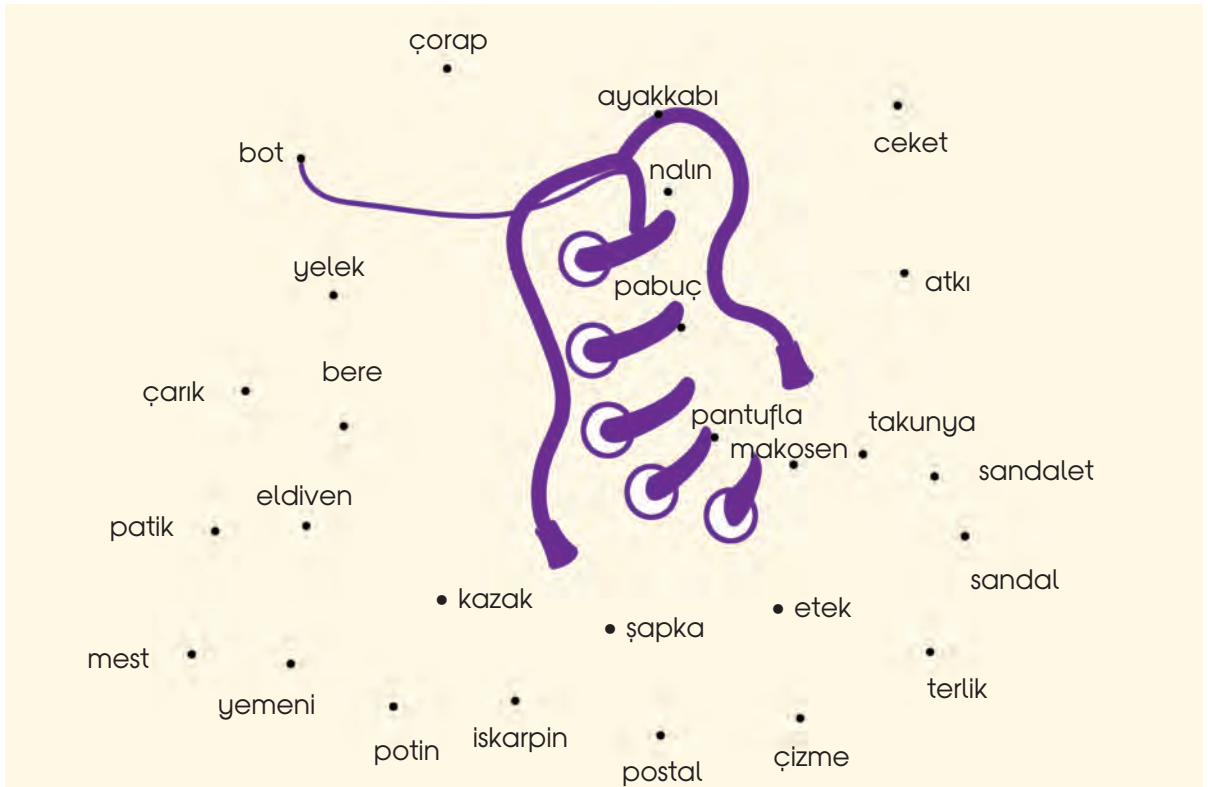
Toplumda süregelen bazı gelenek ve görenekler doğru olmayabilir, sorgulanmalıdır.

Moda olan şeyler çoğunlukla insanların rahatına ve bütçesine uygun olmayabilir.

6.

Etkinlik

Aşağıdaki giyecek adları arasından ayağa giyilenlere verilen adların yanındaki noktaları birleştiriniz. Bilmediğiniz sözcüklerin anlamlarını sözlükten araştırınız. Bakalım ne bulacaksınız!

7.

Etkinlik

Atasözleriyle ilgili çalışmaları yaparken “Atasözleri Sözlüğü”nden de yararlanınız.

Aşağıdaki cümlede geçen atasözünü tamamlayınız.

*Ee, boşuna dememişler,
veren, düdüğü diye.*

Aşağıya, tutumlu olmanın yararını anlatan atasözlerini araştırıp yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki atasözlerinin anlamlarını bulup birer cümlede kullanınız.

Çarık çarıkla, sarık sarıkla.

.....
.....
.....
.....
.....

*Dünya bol olmuş neye yarar,
pabuç dan olduktan sonra.*

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki sözcükleri doğru sıralayarak bir atasözü oluşturunuz.

var / bir / elin / var / iki / elin / sesi / nesi

.....
.....

8.

Etkinlik

Bir ayakkabı fabrikası, üretim fazlası ayakkabılarını satmak için yeni pazarlar aramaya başlar. Afrika'ya da iki eleman gönderir. Yerlilerin ayakkabısız olduğunu gören 1. eleman, burada ayakkabı giyme alışkanlığının olmadığını, Afrika'nın iyi bir pazar olamayacağını firmasına bildirir. Aynı durumdaki yerlilerle karşılaşan 2. eleman ise heyecanla, "Burada hiç ayakkabı satılmamış, çok fazla talep olabilir. Üretimi daha da artırın!" diye rapor gönderir.

a. İki elemanın farklı rapor vermelerini neye bağlıyorsunuz?

b. İkinci eleman yerlilere ayakkabının bir ihtiyaç olduğunu nasıl anlatabilir? Onlara ayakkabıyla ilgili bir reklam hazırlayarak yardımcı olunuz.

1.

Etkinlik

a. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Çocuk ve babası pazarda neler satanlarmış?

.....

2. Çocukla babası pazara gitmedikleri günlerde ne yaparlarmış?

.....

3. Köylüler kamyonla pazar yerine ne taşınlarmış?

.....

4. Çocukla babası pazardan ne zaman ayrılırlarmış?

.....

b. Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

1. soru:.....

.....

.....

cevap: Çorbalarını içen içmez yola çıkarlarmış.

2. soru:.....

.....

.....

cevap: Çocuk daha çok üzümle domatesi sevenmiş.

3. soru:.....

.....

.....

cevap: Çocuk, buğday tarlasını denize benzetirmiş.

2.

Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu, türünü (şiiir, öykü vb. olduğunu) belirtiniz. Okuduktan sonra metinle ilgili hangi çıkarımları yaptığınızı yazınız.

Metnin türü:.....

Metnin konusu:

Bu metinden şu çıkarımları yaptım:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.

Etkinlik

Aşağıya, okuduğunuz metinle ilgili bir “öykü haritası” yapınız.

Olay Kahramanı:

.....

.....

Olayın Yeri:

.....

.....

Yardımcı Kahramanlar:

.....

.....

.....

.....

Olayın Zamanı:

.....

.....

Olay:

.....

.....

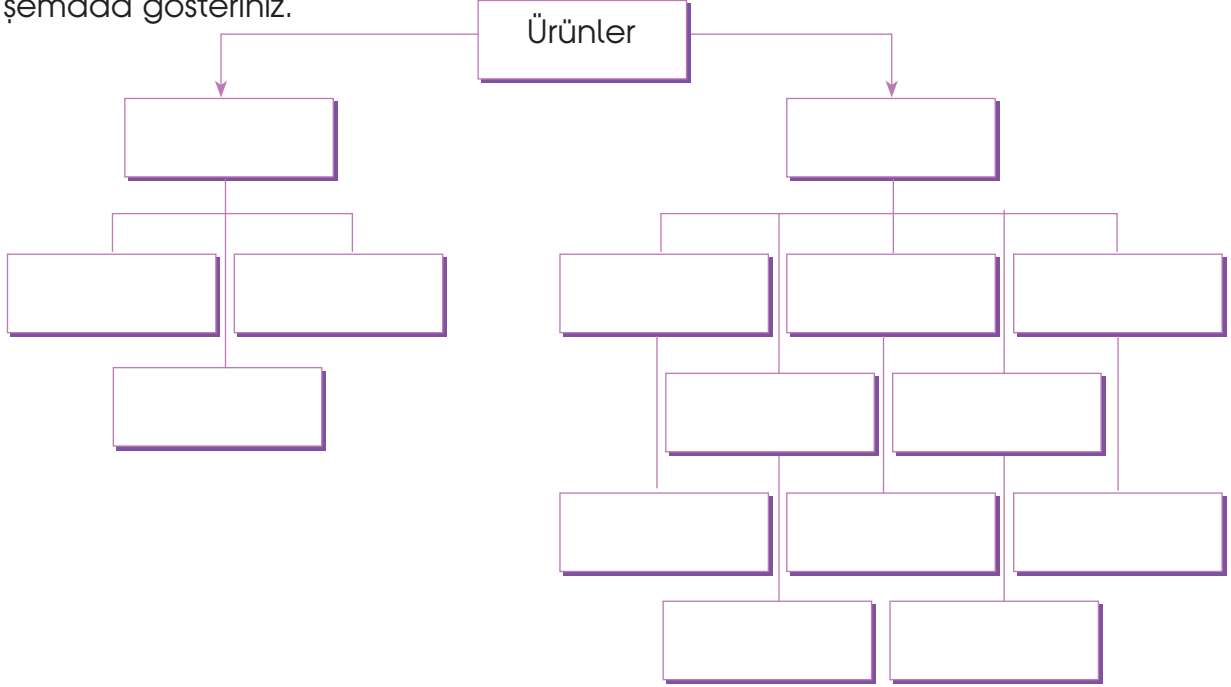
.....

.....

4.

Etkinlik

a. Okuduğunuz metinde geçen ürün adlarını sınıflandırarak aşağıdaki şemada gösteriniz.

b. Alfabemizdeki bazı harflerle başlayan meyve ve sebze adlarını yazınız. Yay ayaç içinde de bunların meyve mi, sebze mi olduğunu belirtiniz.

																										
																										
A. armut (meyve)	B.	C.	Ç.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	J.	K.	L.	M.	N.	O.	Ö.	P.	R.	Ş.	Ş.	T.	U.	Ü.	V.	Y.	Z.

5.

Etkinlik

Üretim-tüketim ilişkisine yönelik aşağıdaki soruna çözüm üretiniz.

Bir pastörize süt fabrikası peynir, yoğurt ve dondurma üretiyor. Yöneticiler verimi artırmak için bir mandıra kurdular. Yeterince peynir, yoğurt ve dondurma ürettiler ama üretim fazlası sütü ne yapacaklarını bilemiyorlar.

Ülkemizdeki çocukların süt ve süttten yapılan ürünlerden daha çok yararlanabilmesi için yöneticilere neler önerirsiniz? Öyle öneriler geliştirin ki kaliteli ve ucuz ürünler yapılabilirsin.

Bence bu fabrika üretim fazlası süttten

6.

Etkinlik

a. İstekleriniz ve ihtiyaçlarınızı listelerin içine yazarak belirleyiniz. Listeleri karşılaştırıp gerçekte istediklerinizden kaçına ihtiyacınız olduğuyla ilgili çıkarımlar yapınız.

İsteklerim

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İhtiyaçlarım

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Annenizle pazara gideceksiniz. Ailenizin temel ihtiyaçlarını düşünerek annenizin alışveriş listesi hazırlamasına yardımcı olunuz. Listeyi hazırlarken belirlenen bütçeyi dikkate almayı unutmayınız.

Alışveriş Listesi

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Aşağıdaki resimde, karşılıklı konuşma balonlarının içeriğini ortama uygun konuşmalarla tamamlayınız.

8.

Etkinlik

Aşağıda bazı yazım hataları yapılmıştır. Yazım hatası olan sözcükleri çizerek belirtiniz. Metnin altındaki satırlara doğrusunu yazınız.

Patatesin, tütünün, kakaonun ana vatanı Amerika kıtasıdır. Çay; Çin'den, Kahve; Yemen'den, kiraz, fındık Anadolu'dan yayılmıştır bütün dünya'ya. Peki ya Buğdayın ana vatanı neresidir? Boş zamanlarınızda ansiklopedi karıştırmaya ne dersiniz?

[illegible]

9.

Etkinlik

Buğdaydan elde edilen ürünler ve bu ürünlerin kullanım alanlarıyla ilgili yaptığınız araştırma sonunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak aşağıda verilen tabloyu doldurunuz.

[illegible]

Etkinlik

“Tutumlu olmak nedir?” konusunda düşündüklerinizi yazınız.

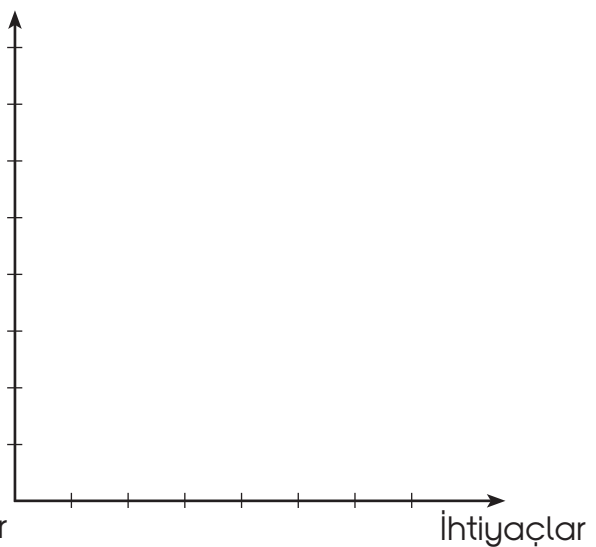
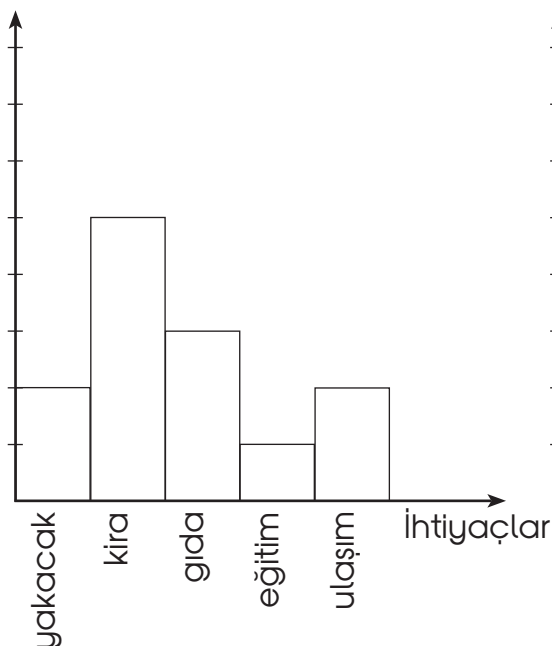
Tutumlu Olmak Nedin?

[illegible]

Etkinlik

Aşağıda, “A” ailesinin bir aylık harcamaları verilmiştir. Bu ailenin en çok ve en az harcamalarını hangi ihtiyaçlarına göre yaptıklarını söyleyiniz.

Siz de kendi ailenizin giderini verilen grafikte gösteriniz.

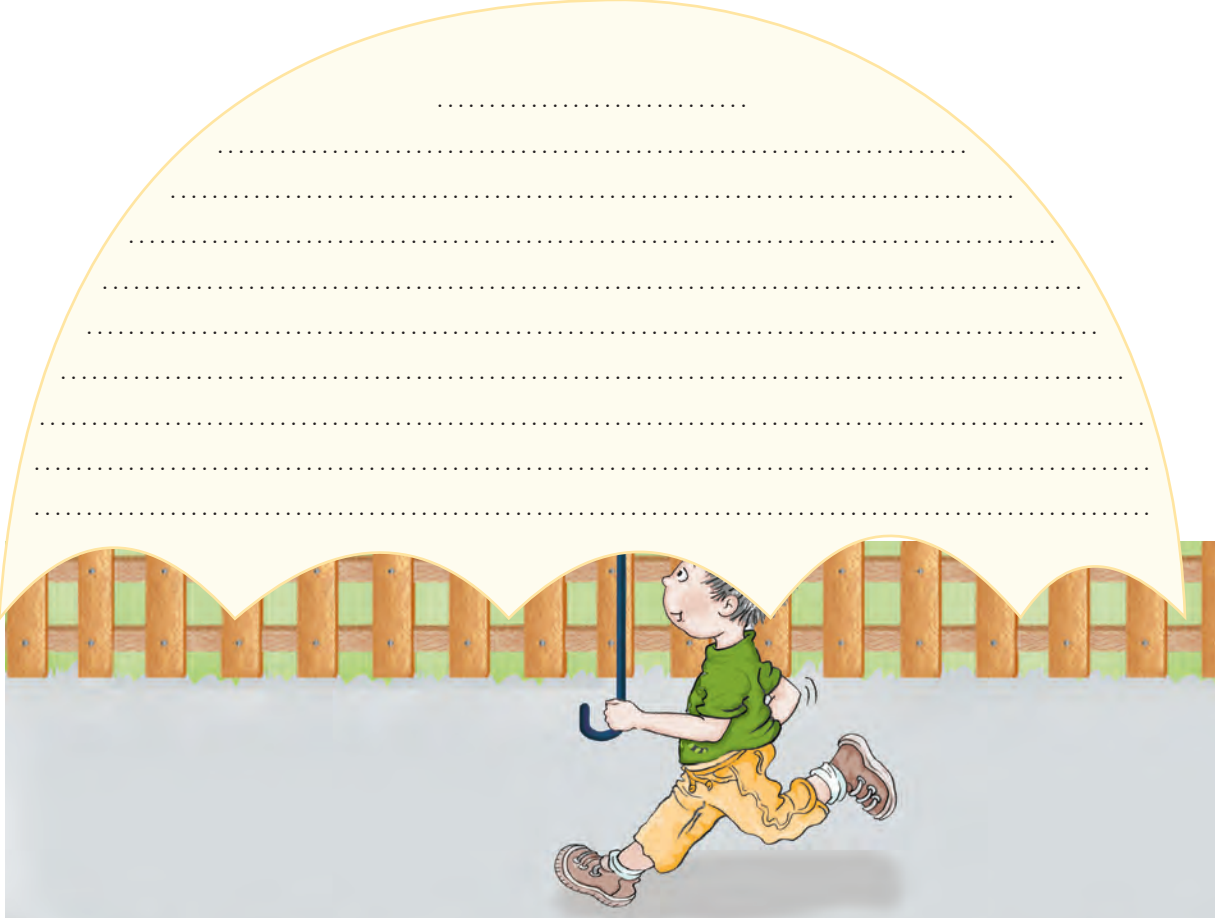

1.

Etkinlik

Aşağıdaki anahtar sözcüklerden yararlanarak kısa bir öykü yazınız.

“şemsiye, alışveriş, satıcı, soğuk, kar.”

2.

Etkinlik

Şiirin aşağıdaki bölümünü inceleyiniz. Duygusal ve abartılı anlatımları çizerek belirleyiniz. Dizelere hangi sözcüklerin duygu ya da abartı kattığını sorgulayınız.

Satın alıp çıktık dükkândan çiçekli şemsiyeyi,
 Çıktık ki o da ne, dışarda sanki şenlik var!
 “Heey, yaşasın, kar yağıyor, kar!..”
 Hemen açtı yeni şemsiyesini annem
 Ve birden karlarla birlikte
 Renk renk çiçekler yağmaya başladı gökyüzünden.

3.

Etkinlik

Aşağıdaki resimlerle giysi adlarını eşleştiriniz. Hangi giysilerin resimlerle eşleştirilemediğini söyleyiniz.

kaşkol

tişört

eldiven

mayo

şort

manto

palto

pantolon

bere

kazak

4.

Etkinlik

Aşağıdaki sözcükleri ve eklerini örnekteki gibi ayırıp birer cümlede kullanınız.

çiçekli	→	çiçek	-li
kareli			
oymalı			
renkli			

İlkbaharda ağaçlar çiçek açar.

5.

Etkinlik

Aşağıdaki etkinliği, tüketici haklarını koruyan kurum ve kuruluşları *internetten* araştırarak yapınız.

Babası, Okan'a bilgisayar almaya karar verdi. Tüketici haklarından yararlanmak için Okan'ın babası neler yapmalıdır? Bilinçli bir tüketicinin yapması gerekenleri aşağıya maddeleme işaretleri kullanarak yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

6.

Etkinlik

Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Siz de babanızın, annenizin mesleğini ya da seçmek istediğiniz mesleği anlatan bir şiir yazınız. Şiirinizde, mesleğin en belirgin özelliklerini vurgulamayı unutmayınız.

BABANIZ NE İŞ YAPAR?

- Babam öğretmendir,
Kucak kucak bilgi döker
Çocuklarına...
Bütün dünya çocukları
Onundur.
- Babam yargıçtır,
Haklıların hakkını verir,
Haksızların cezasını,
Doğru neyse onu yapar.
- Babam terzidir,
Yüreğini katar
Diktiği giysilere.

- Babam postacıdır,
Sevinçlerini, acılarını
Öğrenir insanlar
Onun taşıdıklarıyla.
- Babam demircidir,
Demire biçim verir.
- Babam şairdir,
Onu ilgilendirir
Dünyanın gidişi,
Barışın, dostluğun,
Kardeşliğin
Şiirini yazmaktır işi.

Aslıhan DENİZ

Babam

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7.

Etkinlik

Karın oluşumuyla ilgili bir akış haritası oluşturunuz veya suyun döngüsünü çiziniz.

8.

Etkinlik

Aşağıya, bir alışverişte satıcıyla alıcı arasında geçebilecek konuşmayı (dükkan, satın almak, manto, şemsiye, çeşit çeşit, renk renk, satıcı gibi sözcük ve sözcük öbeklerini de kullanarak) yazınız.

satıcı:
alıcı:
satıcı:
alıcı:
satıcı:
alıcı:
satıcı:
alıcı:

1. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde petrolün yan ürünlerinden hangilerinin adı geçiyor? Bu ürünlerin adını, maddeleme işaretlerini kullanarak aşağıya listeleyiniz.

..... 	
--	--

2. Etkinlik

Günümüz insanı sizce petrole bağımlı mı? Çocuk niçin ülkemizde daha çok petrol çıkmasını istiyor? Düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....
--

3. Etkinlik

Petrol sözcüğüyle ilgili akrostiş çalışmasını yapınız.

P	
E	
T	
R	
O	
L	

Soru sayısı: 8

Süre: 15 dakika

1. Aşağıdaki uyarıcı sembollerden hangisi, bir yönüyle diğer üçünden farklıdır?

A.

B.

C.

D.

YANGIN
MERDİVENİ

SİGARA İÇMEK
YASAKTIR

KIRILACAK EŞYA

GÜRÜLTÜ
YAPMAYINIZ

Bir İngiliz atasözü “Ucuz mal alacak kadar zengin değilim.” der. Bu söz, alışverişte tüketicilerin ilke olarak benimseyebileceği bir yargı içermektedir. Aynı içerikte bizim de bir atasözümüz vardır: “Ucuz etin yahnisi yavan olur.” Pahalı mal daha mı iyi olur? Elbette bu yargı da dayanaksızdır. Ancak bizim şikâyetlerimiz genellikle ucuza alınan mallardan kaynaklanmaktadır.

2. Yukarıdaki metinden hangi sonuç çıkarılamaz?

- A. Pahalı mal iyi ve kaliteli olur.
- B. Ucuza alınan mal çabuk bozulacağı için aslında daha pahalıya gelir.
- C. Ucuz ve az malzemeyle yapılan yemek lezzetsiz olur.
- D. Genellikle ucuza alınan mallardan şikâyetçi oluruz.

3. Aşağıdaki cümleyi her seferinde birer sözcüğünü çıkararak yazınız. Oluşturduğunuz cümlelerinizde anlatım bozukluğu olmamasına dikkat ediniz.

- Arkadaşlarımla dün okul çıkışı bir oyuncakçıya gittik.

-
-
-

4. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi anlamca birbirinin karşıtıdır?

- A. koş - koşma
- B. öykü - hikâye
- C. gelmedi - geldi
- D. hızlı - yavaş

5. “Bir gofret alana iki gofret bedava” reklamını; mesajı, fiyatı, ürün kalitesi vb.leri açısından değerlendiriniz.

.....

.....

6. Resimleri inceleyiniz. Aşağıdaki cümleleri resimlere göre tamamlayınız.

TEMA SONU DEĞERLENDİRME

A. Resimlerde, ailece yapılan bir anlatılıyor.

- B. Çocuğun olan okul eşyaları alınıyor.
C. Sıraya girip ödeme yapıyorlar.
D. Çocuk evde okul yerleştiriyor.
7. Bir inşaat işçisi, aşağıdaki aletlerden kaçını kullanır?
A. 1 B. 2 C. 3 D. 4

8. Aşağıdaki metni okuyup ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini yazınız.

Dedeyle torunu güle oynaya parka gidiyorlardı. Dede, yolda hemen her gördüğünden bir şeyler almak istiyordu torununa. Buraya gelinceye kadar kâğıt helvası, yeşil erik, yenidoğya almıştı. Yanlarından bir simitçi mi geçti, hemen soruyordu: “Alayım mı?”, “Hayır.” diyordu torunu. “Al.” dese hemen alıyor, alınca da çocuklar gibi seviniyordu.

Mehmet GÜLER
Balonlar Gökyüzünün Olsun

Metnin ana düşüncesi:

Metnin yardımcı düşüncesi:

TEMAYA HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- “Vatan Sevgisi” sizin için ne ifade ediyor?
- Kurtuluş Savaşı’mız hakkında neler biliyorsunuz?
- “Fıkra”, sözcüğü size ne çağrıştırıyor? “Nasrettin Hoca” kimdir? Onu nereden tanıyorsunuz?
- Tanıdığınız Türk büyükleri içinde sizi en çok etkileyen kimdir? Bu kişinin sizi etkileyen özelliği nedir?
- İstiklâl Marşı’nın ulusumuz için önemi nedir?

Yukarıdaki soruların yanıtlarını noktalı yerlere yazınız.

[illegible]

1.

Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana düşüncesini yazınız.

"İnsan ve Söz" adlı metnin konusu:

Bu metnin ana düşüncesi:

2.

Etkinlik

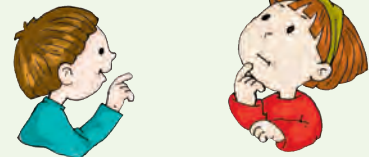
Aşağıda okuduğunuz metindeki bazı cümleler karışık olarak verilmiştir. Bu cümleleri giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine göre sırasıyla numaralandırarak belirtiniz.

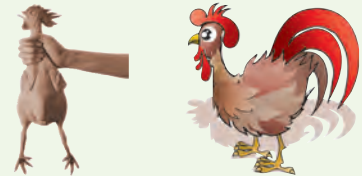
Sultan, bu sözlerden çok hoşlanmış. Adamlarına buyurup yorumcuyu ödüllendirmiş.

O hâlde, bizi birbirimizle anlaştıran Türkçemizi iyi öğrenmeliyiz.

Ertesi gün düşünür, tüyleri yolunmuş bir horozla çıkagelmiş derse.

3.

Etkinlik

Cümlelerdeki noktalı yerlere “çünkü, için, bu nedenle, bu yüzden” ifadelerinden uygun olanını yazınız.

Sultanın çok yaşayacağını belirtmek onun hayatta yalnız kalacağını söylemişti.

Ankadaşıma yardım edeceğime söz verdim anastırma yapıyorum.

Otobüs anısalıydı geç kaldım.

Boğazı çok ağrıyor soğuk su içmiş.

4.

Etkinlik

Okuduğunuz metne, insanların dilini kullanmadaki ustalığı yanında başka hangi özelliklerini eklemek isterdiniz? Kişisel açıklamalarınızı, “benim düşünceme göre, bence, bana göre” gibi öznel ifadeleri kullanarak yazınız.

Bence:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5.

Etkinlik

Aşağıdaki deyimlerle anlamlarını eşleştirerek deyimlerle ilgili olmayan açıklamayı bulunuz.

A. dili döndüğü kadar anlatmak
(Dilim döndüğü kadar anlat-
tım.)

B. dil dökmek
(Çocuğu susturmak için çok dil
döktüm.)

C. dili dolaşmak
(Kapıyı açıp öğretmenimizi
görünce şaşkınlıktan dilim dolaştı.)

Ç. dilinde tüy bitmek
(Çantanı topla demekten
dilimde tüy bitti.)

D. dilinin cezasını çekmek
(Düşünmeden konuştu, şimdi
dilin cezasını çekiyor.)

1. Hastalık, korku, utangaçlık
gibi nedenlerle söyleyeceğini
şaşıp karıştırmak.

2. Kötü bir şey söylemeyi
doğru bulmamak, istememek.

3. Düşüncesiz konuşmasının
cezasını görmek.

4. İnanırmak ya da yaran-
mak için karşısındakinin hoşlan-
acağı şeyler söylemek.

5. Anlatma gücü elverdiği
ölçüde anlatmak.

6. Tekrar tekrar söylemekten
bıkmak.

6.

Etkinlik

Size ilginç ve çekici gelen bir kişi, yer ya da olayı betimleyerek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Etkinlik

Aşağıya, anahtar sözcük ve sözcük öbeklerini kullanarak kısa bir öykü yazınız. Bir öykü defteri tutarak yazdığınız öyküleri bu deftere geçirebilirsiniz.

[illegible]

Etkinlik

I. bölümdeki etkinlikleri, öğretmeninizin okuduğu metni dinlerken; II. bölümlerdeki de metnin okunması bittikten sonra yapıp tahminlerinizi karşılaştırınız.

I. Bölüm	II. Bölüm
1. Asker ne demiş olabilir?	Asker ne dedi?
2. Bundan sonra ne olmuş?	Ne oldu?
3. O zaman Hasan ne yapmış?	Hasan ne yaptı?

3.

Etkinlik

Dinlediğiniz metinde geçen okunuş ve yazılışları aynı sözcüklerin anlamlarını bulunuz. Bu sözcükleri farklı anlamda birer cümlede kullanınız.

Beş **yaş**ındaydı.

yaş:

Giydiği çoraplar daha **yaştı**.

yaş:

Parmağıyla göstererek sordu, o **güldü**.

gül:

Bahçedeki **güller** daha açmadı.

gül:

4.

Etkinlik

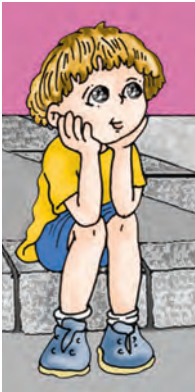
Okuduğunuz öykünün ana ve yardımcı karakterlerini, olay, yer ve zamanını belirleyerek bir öykü haritası oluşturunuz.

Ana karakterler:

.....
.....
.....
.....

Yardımcı karakterler:

.....
.....
.....
.....

Olay:

.....
.....
.....
.....
.....

Olayın geçtiği yer:

.....
.....
.....
.....

Olayın geçtiği zaman:

.....
.....
.....
.....

5.

Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz öyküye göre cevaplayınız.

1. Hasan niçin halasının yanına gönderilmiştir?

.....

2. Hasan'ın konuşmadan haftalarca, inatla susması sizce doğru mudur? Nedenlerini açıklayınız.

.....

3. Hasan, kendini yalnız hissettiğinde sizce halası nasıl davranmıştır?

.....

4. Siz, Hasan'ın yerinde olsaydınız nasıl davranırdınız?

.....

5. Öykünün sonunda Hasan'la eskici hangi nedenlerden dolayı ağladılar?

.....

6.

Etkinlik

Öyküde geçen duygusal ifadeleri bulup yazınız. Bu ifadelerde hangi duyguların vurgulandığını belirtiniz.

Örneğin;

“Geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek vatan hasretiyle dinliyordu.” → Vatan özlemini anlatıyor.

Diğer ifadeleri de siz bulup yazınız.

7. Etkinlik

Aşağıdaki deyimlerin anlamlarını bulup eşleştiriniz. Hangi açıklamayla ilgili deyim verilmemiş? Siz de verilen deyimlerle anlamlarına uygun farklı cümleler kurunuz.

A. elini ağır tutmak
(Eskici **elini ağır tutuyordu.**)

1. keyfi kaçmak, bunalmak.

B. katı yürekli olmak
(Onun da **katı yüreği** yumuşamıştı.)

2. derin bir üzüntü duymak.

C. yüreği burkulmak
(Hasan, **yüreği burkularak** sordu.)

3. çok yavaş iş yapmak.

Ç. canı sıkılmak
(Hasan'ın çok **canı sıkılıyordu.**)

4. acıklı şeylerden üzüntü duymamak.

5. beklemeye dayanamayan, sabırsız.

8.

Hasan ile Eskici üzülünce neler yaptılar? Siz üzülünce neler yaparsınız?

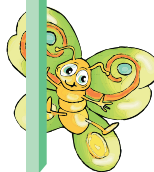
Hasan üzülünce
şunları yaptı:

.....
.....
.....
.....
.....

Eskici üzülünce
şunları yaptı:

.....
.....
.....
.....
.....

Ben üzülünce
şunları yaparım:

.....
.....
.....
.....
.....

1. Etkinlik

Aşağıdaki dizelerde koyu yazılmış sözcüklerin anlamlarına dikkat ediniz. Hangi (gerçek ya da mecaz) anlamda kullanıldıklarını belirterek yazınız.

Davranın, halaya **durun** koçaklar. (gerçek dışı anlamda)
 Çal davul çal, güm güm **oynasın yürek**. (.....)
 Üfle zurna üfle, uzun uzun **çek**. (.....)
 Ana, kız el ele, babayla **oğul**. (.....)

2. Etkinlik

Aşağıdaki sözcükleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

A. efe

B. savulmak

C. koçak

Ç. kasavet

1. Yürekli, yiğit.

2. Tokmakla çalınan vurmali çalgı.

3. Üzüntü, ruha çöken sıkıntı, tasa, kaygı.

4. Batı Anadolu köy yiğidi, zeybek.

5. Yol vermek, çekilmek.

3. Etkinlik

Dörtlüklerin sonunda koyu yazılmış sözcüklerde hangi heceler arasında ses benzerliği vardır? Aşağıya bu sözcükleri yazıp ses benzerliği olan heceleri çizerek belirtiniz.

.....

.....

.....

Dörtlüklerin diğer dizelerinin sonundaki şu sözcükleri okuyunuz. Dikkatinizi neyin çektiğini söyleyiniz.

..... yürek

..... beşiniz

..... davul

..... çek

..... eşiniz

..... oğul

..... gerçek

..... birleşiniz

..... savul

Bu ses benzerliklerinin şiiri okumaya etkisini söyleyiniz.

4.

Etkinlik

“Halay” adlı şiiri; okuma, içerik ve okuma ortamı yönünden değerlendiriniz.

a. Şiiri okurken;

- ☐ Noktalama işaretlerinin anlamına uygun okudunuz mu?
- ☐ Sesinizle şiirdeki coşkuyu yansıttınız mı?
- ☐ Vurgu ve tonlamaya dikkat ettiniz mi?
- ☐ Şiiri akıcı okuyabildiniz mi?

b. Şiirin konusunu ve ana duygusunu yazarak içerik hakkında bilgi veriniz.

Konusu:

Ana duygusu:

Şiiri içerik bakımından “Şemsiye” adlı şiirle karşılaştırınız.

“Halay” adlı şiirde:

“Şemsiye” adlı şiirde:

c. Okuma ortamınızda (sınıf);

- Işık ve aydınlatma yeterli mi?
- Gürültü yapanlar oldu mu?
- Arkadaşlarınız sizi dinledi mi?
- Sıranızın yüksekliği, kitapla gözünüz arasındaki uzaklığı ayarlamanız için uygun mu?
- Sıranızda rahat oturabildiniz mi?

5.

Etkinlik

Aşağıdaki müzik aletlerinin adlarını ve nasıl gruplandığını (vurmalı, üfleme-
li, telli, yaylı) yazarak belirtiniz.

bağlama
telli müzik aleti

.....
.....

.....
.....

.....
.....

6.

Etkinlik

Şiirin size ilginç gelen bir bölümünü zihninizde canlandırarak aşağıya resmini yapınız.

7.

Etkinlik

Aşağıdaki (yazılışı aynı, anlamları farklı) sözcüğün anlamlarını araştırınız. Birer cümlede kullanıp yazınız.

gam:

gam:

“Sıra” sözcüğünü, dört değişik anlamıyla birer cümlede kullanıp yazınız.

sıra:

sıra:

sıra:

sıra:

8.

Etkinlik

“Halay” adlı şiirde anlatılanları, halay çekme isteği uyandıracak bir olayla öyküleştirerek yazınız. Öykünüzde olayın geçtiği yeri, zamanı ve kahramanları da belirtiniz. Yazım kurallarına dikkat ederek yazınız.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue lines, resembling notebook paper. The paper has a decorative green border. At the top left and top right corners, there are black circular binder holes with short lines extending downwards from them. The paper is otherwise blank, with no text or markings other than the printed lines.

9.

Etkinlik

Aşağıdaki sözcükleri anlamlı ve kurallı birer cümlede kullanınız.

Halay:

Davul:

Zurna:

Efe:

Gam:

1.

Etkinlik

Aşağıdaki boşlukları metni dinlerken tamamlayınız.

Sen, ben biri var uyumaz,
Nöbette,, ayakta kış, yaz.
..... namusu ondan sorulur.
Ne, ne, ne de ev düşünür,
Mehmedim bu toprağın;
Bu sevgiyle ya ya
En temiz, en güzel onda,
Tarihler boyu onda,
Mehmetçik ölür, “.....” olur.

2.

Etkinlik

Anlamını bilmediğiniz kelimelerin anlamını sözlükten bularak yazınız. Bunları birer cümlede kullanınız.

Kelimeler

-
-
-
-
-
-

Anlamları

-
-
-
-
-
-

Cümlelerim

-
-
-
-
-
-

Etkinlik

Aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

a. Dinlediğiniz şiirin konusunu yazınız.

b. Dinlediğiniz şiirin ana duygusunu yazınız.

.....

c. Noktalı yerlere dinlediğiniz şiire benzer bir şiir yazınız.

[illegible]

4.

Etkinlik

Koca Seyit'in Çanakkale Savaşı'nda yaşadığı ilginç olayı yazarak anlatınız.

5.**Etkinlik**

Dinlediğiniz “Mehmetçik” adlı şiirin çağrıştırdıklarından hareketle aşağıdaki alana bir resim çiziniz.

Soru sayısı : 10

Süre : 20 dakika

“Sevgili çocuklarım, insanları seviniz. Dünya artık çok küçülmüştür. En uzak ülkeler bile birbirleriyle kapı komşusu gibi yakınlaşmışlardır. Komşular dost geçinmeli, birbirlerine zarar vermemeli, birbirlerinden sevgilerini esirgememelidirler...”

Coşkun ERTEPINAR

Şiir İkliminde Bir Ömür

1 ve 2. soruları, yukarıdaki paragrafa göre cevaplayınız.

1. Paragrafın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?
A. dostluk ve savaş karşıtlığı
B. insan sevgisi ve dünya barışı
C. doğa sevgisi ve çevre bilinci
D. komşu sevgisi ve iyi ilişki
2. “Dünya artık çok küçülmüştür.” sözüyle ne anlatılmaktadır?
A. büyük ülke topraklarının parçalanıp yok olduğu
B. dünya yüzeyinin çeşitli etkenlerle küçüldüğü
C. teknolojinin gelişmesiyle dünyanın her yerine kolayca ulaşıldığı
D. ilk çağlardan bu yana dünyanın yüzey ölçüsünün değiştiği

3. Aşağıdaki resimlerde anlatılanları olay sırasına göre numaralandırıp birer cümleyle yazınız.

5. Aşağıdaki sözcükleri kullanarak cümleleri anlamlı bir şekilde tamamlayınız.

4. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi çokluk **belirtmiyor**?

A. keçiler	B. güler
C. gemiler	D. kitaplar

1. kara
2. gün
3. yalnızlık
4. ısız
5. ekşi

- A. Kalemimi her evde unuttur.
B. Yazın buralar çok olur.
C. Tanımadığım yerlerde çekerim.
D. Köpeğin tüyleri var.

6. soruyu aşağıdaki şiire göre yanıtlayınız.

Yüzükoyun yatma diyor annem.
Yatar mıyım hiç.
İster miyim
Yüzümün
Koyun olduğunu.

Fazıl Hüsnü DAŞLARCA
Yüz Paralık Bulut

6. Çocuk, sizce hangi sözcüğün anlamını **bilmiyor**?
A. yüzükoyun B. yatma C. koyun D. yüzümün
7. Aşağıdakilerden doğru olanlara “D”, yanlış olanlara “Y” yazınız.
() Başlıkla alt başlık birbiriyle ilgili olmalıdır.
() Bilimsel yargılarda “bana göre”, “bence” ifadelerini kullanırsınız.
() Öyküde neden, sonuç, gelişme bölümleri vardır.
() Bir işin aşamalarını yönergelerle kolayca anlatabiliriz.
8. Aşağıdaki deyimlerden hangisi “öfke” anlatıyor?
A. göz ardı etmek B. gözü dalmak
C. gözü tutmamak D. gözü dönmek

9 ve 10. soruları aşağıdaki paragrafa göre cevaplayınız.

TÜNELDEKİ ÇOCUK

İkinci mevkideyiz. Bir köşede üç asker, bir ihtiyar kadın, ben, bir de o vardık. Ayaklarını oturduğu yerin altına mümkün olduğu kadar çekmişti. Ancak dikkat edilirse ayakkabısız olduğu fark edilebilirdi. Çocuk, sağ elini çenesinin altına koymuş, ağzı açıktı. Öteki eli; dizinin üstündeydi. Kalem gibi parmakları vardı. Siyah mintanındaki sedef kopça, incecik boynunu sıkıyordu.

Sait Faik ABASIYANIK
Seçme Hikâyeler

9. İkinci mevkide kaç kişi vardı?
A. 3 B. 4 C. 5 D. 6
10. Yazar, çocukla ilgili hangi bilgiyi **vermiyor**?
A. mintanıyla B. yaşıyla
C. elleriyle D. ayaklarıyla

Hayal Gücü

TEMAYA HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

- Gelecekle ilgili en büyük hayaliniz nedir? Bu hayalinizi gerçekleştirmek için neler yapmanız gerekiyor?
- İstedığınız her şeyi yapabilecek durumda olsaydınız ne yapardınız? Niçin?
- Kurduğunuz hayaller günlük yaşantınızı ne kadar etkiliyor? Neden?
- “Oyun”, “tekerleme”, “masal” sözcükleri size neler çağırıyor?

Yukarıdaki soruların yanıtlarını noktalı yerlere yazınız.

[illegible]

1.

Etkinlik

Aşağıdaki anahtar sözcüklerle ilgili olan cümleleri eşleştiriniz.

hayal gücü

bilim kurgu

icat

keşif

bilim insanı

1. Bilimsel çalışmalarla uğraşan kimse.

2. Yeni bir şey bulma, buluş.

3. Bilimle düş gücünü birleştiren bir tür.

4. Çağa uygun, davranan.

5. Zihnindeki canlandırma becerisi.

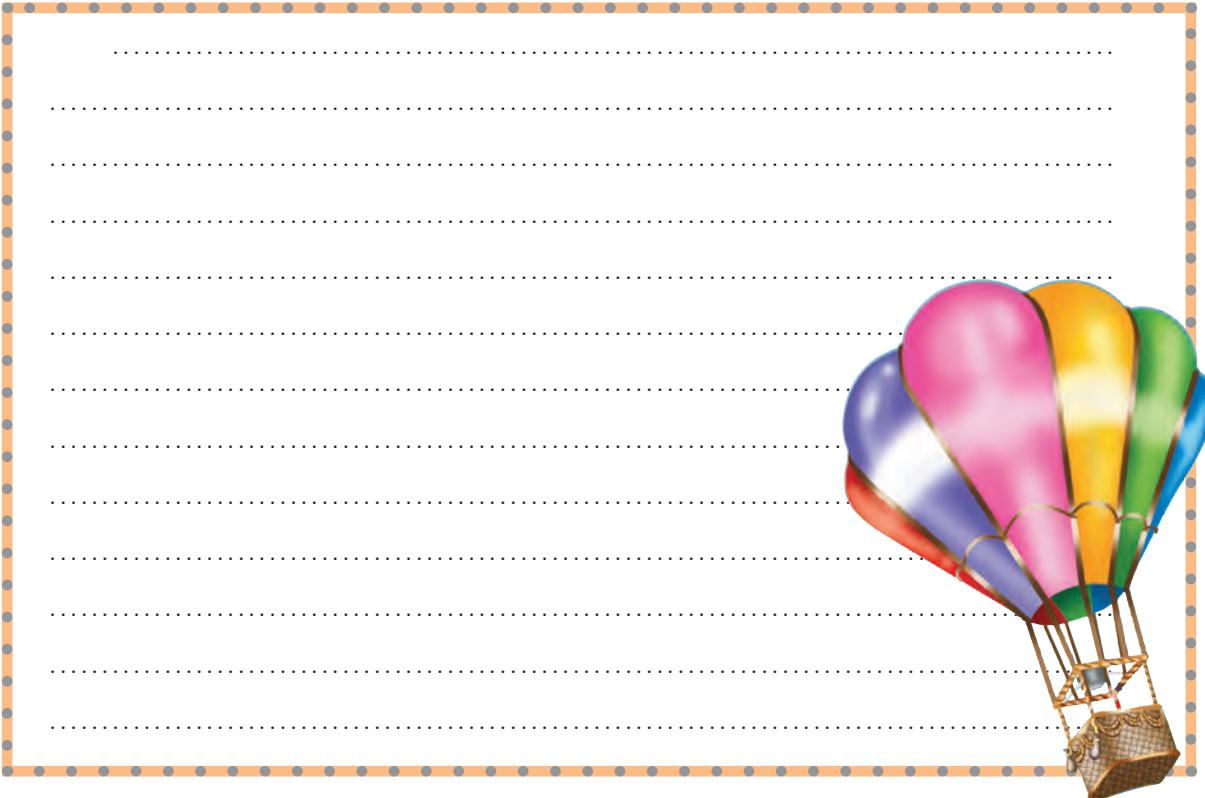
6. Aşırı kalabalıktan bunalmak.

7. Var olduğu daha önce bilinmeyen bir şeyin ortaya çıkarılması.

2.

Etkinlik

Metinle ilgili resimleri inceleyiniz. Resimlerde gördüklerinizi yorumlayarak aşağıya yazınız.

3.

Etkinlik

Aşağıdaki noktalı yerleri metni dinlerken doldurunuz.

1.

Onun hayal gücüne
..... elde değil.

2.

Bin defasında buharla işleyen
bin resmi yapmıştı.

3.

Yavaş yavaş
merak sarmaya başladı.

4.

Jules Verne
gerçekleşmiş gibi göstermesini
çok iyi biliyordu.

5.

Fakat
kitapları yazmaktan ölünc-
eye kadar hiç vazgeçmedi.

6.

Dinlediğiniz metne farklı
bin başlık yazınız.
.....

4.

Etkinlik

Dinlediğiniz metinde geçen varlıkları ve olayları belirtilen yerlere birkaç örnek yazarak sınıflandırınız.

Metinde adı geçen varlıklar

Canlı varlıklar:.....

.....
.....
.....

Cansız varlıklar:

.....
.....
.....

Metinde geçen olaylar

Jules Verne in çocukluğundaki olaylar:

.....
.....

Jules Verne in gençliğindeki olaylar:

.....
.....

Jules Verne in yetişkinliğindeki olaylar:

.....
.....

5.

Etkinlik

a. Metnin başlığını ve içeriğini yazınız.

Metnin başlığı:

İçeriği:

b. Başlık ve içerik ilişkisini sorgulayınız (Başlık, metin hakkında ipucu veriyor mu?).

Metnin başlığı içerik ile

6.

Etkinlik

Aşağıda belirtilen nedenlerin sonuçlarını ya da sonuçların nedenlerini okuduğunuz metne göre yazınız. Neden - sonuç ilişkileri kurarken “çünkü, bunun nedeni, için, bu yüzden” gibi ifadeler kullanmaya özen gösteriniz.

	Nedenler		Sonuçlar
a.		için	Jules Verne'in anlattıkları insanları şimdi bile şaşırtıyor.
b.	Amerika'ya giden gemiye gizlice bindiği		
c.			Birinci baskısı birkaç gün içinde tükendi.
ç.	Sarhoşun biri bacaklarına ateş etti.		

1.

Etkinlik

Aşağıdaki 5N1K çalışmasını dinlediğiniz metne göre yapınız.

Kim ısıtılmayı bekliyor?

.....

.....

.....

.....

Isıtılmayı niçin bekliyor?

.....

.....

.....

.....

İ.4 ne yapacak?

.....

.....

.....

.....

Anastırma nerede yapacak?

.....

.....

.....

.....

Anastırma ne zaman tamamlanacak?

.....

.....

.....

.....

İ.4 nasıl dönecek?

.....

.....

.....

.....

2.

Etkinlik

Dinlediğiniz öykünün ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini, bunları destekleyen ayrıntılarını yazınız.

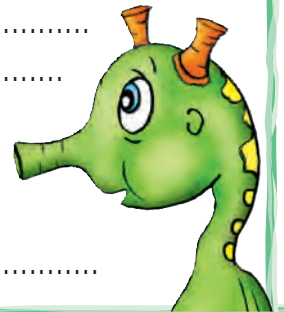
Öykünün ana düşüncesi:

Öykünün yardımcı düşünceleri:

Öyküyü destekleyici ayrıntılar:

.....

.....

3.

Etkinlik

Okuduğunuz öyküyle ilgili neden-sonuç ilişkileri kurunuz.

B.3 ü gören Dünyalı bayılıp düştü.

Bu yüzden

.....

S.4. Dünya da yerinin sap-
tanmasını istemiyordu.

Bu nedenle

.....

4.

Etkinlik

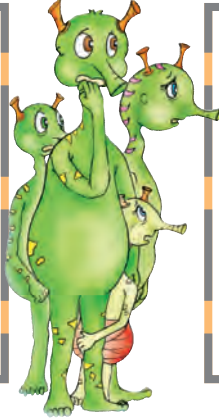
Okuduğunuz öykünün giriş, gelişme ve sonuç bölümleriyle birer soru hazırlayınız. Bu sorulara cevaplar yazınız.

Sorular

1.

2.

3.

Cevaplar

1.

2.

3.

5.

Etkinlik

Okuduğunuz öyküde size ilginç gelen bir bölümü canlandırıp resmini yapınız.

Empty box for drawing the scene.

Etkinlik

a. Aşağıdaki noktalı yerleri ayrı ve bitişik yazılan “de”lerden uygun olanıyla tamamlayınız.

Bilim kurgu eserleri ben....., arkadaşım..... çok seviyoruz.

Gazete..... okuduğum, televizyon..... izlediğim haberleri..... not ediyorum.

Ayşe..... son yapılan robotlardan birinin resmi..... var.

Alışverişe gideceksen kalem, silgi, kâğıt al.

b. Aşağıdaki şiiri okuyunuz. Şair, noktalama işaretlerini, hangi özellikleriyle tanıtmış? Yorumlayınız. Siz de noktalama işaretlerinden birini tanıtan şiir yazınız.

Virgül,
Hiç susmayan
Bir davulun tokmağı...
Çağırır kelimeleri
Kâğıtlardaki düğüne.

Nokta,
Tepeden inme,
Sonradan görme.
Son verir
Yazının özgürlüğüne.

Bir araya geldiklerinde
Hemen çıkar Üste
Acımasız nokta.
Virgül ise gariban
Boynu bükük
Ezilir altta.

Sunay AKIN

1. Etkinlik

Aşağıdaki anahtar sözcüklerin çağrıştırdıklarından yola çıkarak noktalı yerlere bir şiir yazınız.

"düş, uyku, sevgi, rüya, mutluluk"

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirden gerçek ve mecaz anlamda kullanılmış sözcük ve sözcük öbekleri bulunuz. Bunların hangi anlamlarda kullanıldıklarını örnekteki gibi belirtiniz.

- *masmavi uykular*) → *Mecaz anlamda kullanılmıştır.*
- *martı*) → *Gerçek anlamda kullanılmıştır.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz şiirin konusu nedir?

.....

2. Şiirin başlığı gerçek anlamda mı kullanılmıştır? Açıklayınız. Siz şiirin yerinde olsaydınız şiire hangi başlığı koyardınız?

.....

.....

DÜŞ MARTISININ ŞİİRİ

3. Sizce “hayal gemisi” nedir?

4. Kuyuların gece boyu kahkahayla kaynamasının nedeni ne olabilir?

5. Sizce şair niçin kuşların adını “sevgi” koymuştur?

4.

Etkinlik

Aşağıdaki dördlükten ne anlıyorsunuz? Dördlükte anlatılanları yorumlayıp düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“Sevginin bileğini
Bükebilen güç yokmuş.
Çocukların kalbinde
Sevgi varmış, öç yokmuş.”

5.

Etkinlik

“Düş kurmak” ile “düş görmek” sözcük öbeklerini anlam yönünden karşılaştırınız. Farklı ve benzer yanlarını belirtiniz.

Düş kurmak

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Benzer yanları

.....

Farklı yanları

.....

Düş görmek

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.

Etkinlik

a. Dinlediğiniz masaldan hareketle kişisel görüş belirtmeye yarayan (öznel) ifadeler ile kişisel olmayan (nesnel) ifadeleri ayırt edip belirlenen yerlere yazınız.

Ahmet dayı yaman bir avcıdır. (.....)

Tavşan çalıkların arasına kaçtı. (.....)

Hava çok sıcaktı. (.....)

Ahmet dayı kahkaha attı. (.....)

Tavşan, rüzgâr gibi uçtu. (.....)

b. Aşağıya “bana göre, düşündüm de, anladığım kadarıyla, benim düşüncem vb.” kişisel ifadelerin geçtiği cümleler kurup yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

c. Aşağıya, bilimsel verilere dayanan, kişisel görüşe yer vermeyen iki cümle yazınız.

.....

.....

.....

2.

Etkinlik

Dinlediğiniz masalda gerçek olanla hayal ürünü olan olayları ayırt edip yazınız.

Gerçek olaylar

.....

.....

.....

.....

.....

Hayal ürünü olaylar

.....

.....

.....

.....

.....

AVCI İLE TAVŞAN

3.

Etkinlik

Dinlediğiniz fablin sonucu verilmemiştir. Sizce bu fablin sonuç bölümü nasıl olmalı? Aşağıya yazınız.

Bu fablin sonucu şöyle olmalı:

.....

.....

.....

.....

.....

4.

Etkinlik

“Avcı ile Tavşan” adlı şiirde anlatılanları da düşünerek size bir masal kahramanı, “Dile benden ne dilerse!” derse ondan neler isterdiniz? Hayallerinizi, duygu, düşünce ve isteklerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

5.

Etkinlik

Sevdiğiniz bir masal kahramanının özelliklerini tanıtınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.

Etkinlik

Sevdiğiniz bir masal kahramanının resmini çiziniz.

Soru sayısı: 10

Süre: 20 dakika

“Çocuk, gözlerini ovuşturdu. Sabah olmuştu. Kötü bir rüya gördüğünü hatırladı. Kalkıp salona gitti. Annesiyle babasına rüyasını anlattı. Babası güle- rek: ‘Öyle saçma sapan videokasetleri seyretmenin sonu böyle olur. Bundan sonraki korku fiminde kendini Mars’ta bulursun.’ dedi.”

Haldun AYDINGÜN
Seçme Çocuk Öyküleri

İlk üç soruyu, yukarıdaki metne göre cevaplayınız.

1. Metne uygun bir başlık yazınız.

Başlık:

2. Anlatıma uygun neden-sonuç ifadesi yazınız.

Neden: Sonuç:
..... için,.....

3. “Annesiyle babasına rüyasını anlattı.” cümlesinde noktalı yere aşağıdakilerden hangisi yazılamaz?

A. korkunç B. huzur dolu C. kötü D. korku dolu

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

A. Bu kalemi de seninkini de aldım.
B. Bu da kalem, o da kalem.
C. Bu kalemde mi senin?
D. Bu kalemde bir tuhaflık var.

5. Aşağıda verilenlerden hayal ürünü olanların başına “H”, gerçek olanla- rın başına “G” yazınız.

() Keloğlan () denizkızı () Uludağ () Kafdağı

6. Yandaki resimle ilgili öyküleyici bir yazı yazınız.

7. Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde noktalı yerlere gelecek sözcükler doğru olarak verilmiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“Çocuklar acıkırlardı. Pinokyo çok acıkmıştı. Zavallı Pinokyo, üstünde kaynayan ocağa koştu. Tencerenin içinde ne olduğunu ediyordu. Birden kendisini aptal gibi Çünkü tencere, bir resimdi.”

Carlo COLLODI (Karlo
KOLODI)
Pinokyo

- A. çabuk / da / tencere / merak / hissetti / duvarda
- B. da / çabuk / tencere / merak / hissetti / orada
- C. çabuk / da / yemek / merak / anladı / duvarda
- D. niçin / çabuk / tencere / tahmin / anladı / orada

8. “Keşke o kadar çok yemeseydim.” sözüyle hangi duygu anlatılıyor?

- A. sevinç
- B. üzüntü
- C. pişmanlık
- D. kızgınlık

9. Aşağıdaki noktalı yerleri “gelirsin, geleceğiz, gelmiş, geldiler” sözcüklerinden uygun olanıyla tamamlayınız.

- A. Onlar ne zaman
- B. Saat kaçta ?
- C. Sen okuldan çıkınca
- D. O, erkenden

10. “Şeker ile şekerlik” arasındaki ilişki, aşağıdaki hangi sözcük çiftleri arasında vardır?

- A. bal - balık
- B. kek - keklik
- C. sarı - sarılık
- D. ayakkabı - ayakkabılık

K A Y N A K Ç A

Aronson, Billy, **Tuhaf Bu DNA'lılar**, çev.: Cem Soydemir, Tübitak Yayınları, s. 1 - 4, 73, Ankara, 2000.

Atçakarlar, Nefise, **Mevlânâ Sevgi Güneşi**, Timaş Yayınları, s. 17, 96 - 97 İstanbul, 2008.

Bilim Çocuk, Tübitak Yayınları, Sayı: 34, s. 18 - 20, Ankara, 2000.

Bütün Dünya, Bütün Dünya Basım ve Yayıncılık, s. 101, 102, 103, Ankara, Haziran 2001.

Çınaroğlu, Ayta, **Şiir Gemisi**, Uçanbalık Yayınları, İzmir, 2010.

Karay, Refik Halid, **Gurbet Hikâyeleri**, İnkılap Yayınevi, s. 14 - 19, İstanbul, 2000.

Kayseri Anadolu Haber Gazetesi, Anadolu Gazetecilik ve Matbaacılık, s. 7, Kayseri, 1995.

Kırmızıfare Çocuklar için Edebiyat Dergisi, Mavibulut Yayınları, Sayı: 5, İstanbul, 1991.

Kırmızıfare Çocuklar için Edebiyat Dergisi, Mavibulut Yayınları, Cilt 1, Sayı: 1, s. 9 - 10 - 11, İstanbul, 1990.

Kids dergisi, Doğuş Grubu İletişim Yayınları, s. 36-38, İstanbul, Eylül, 2005.

Oğuz'dan Bugüne, haz.: Komisyon, TDK Yayınları, s. 205, Ankara, 2011.

Öner, Çetin, Gülibik, Can Yayınları, s. 23-36, İstanbul, 1983.

Tamer, Ülkü, **Alleben Anıları**, AD Yayıncılık, s. 14-17, İstanbul, 1997.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.

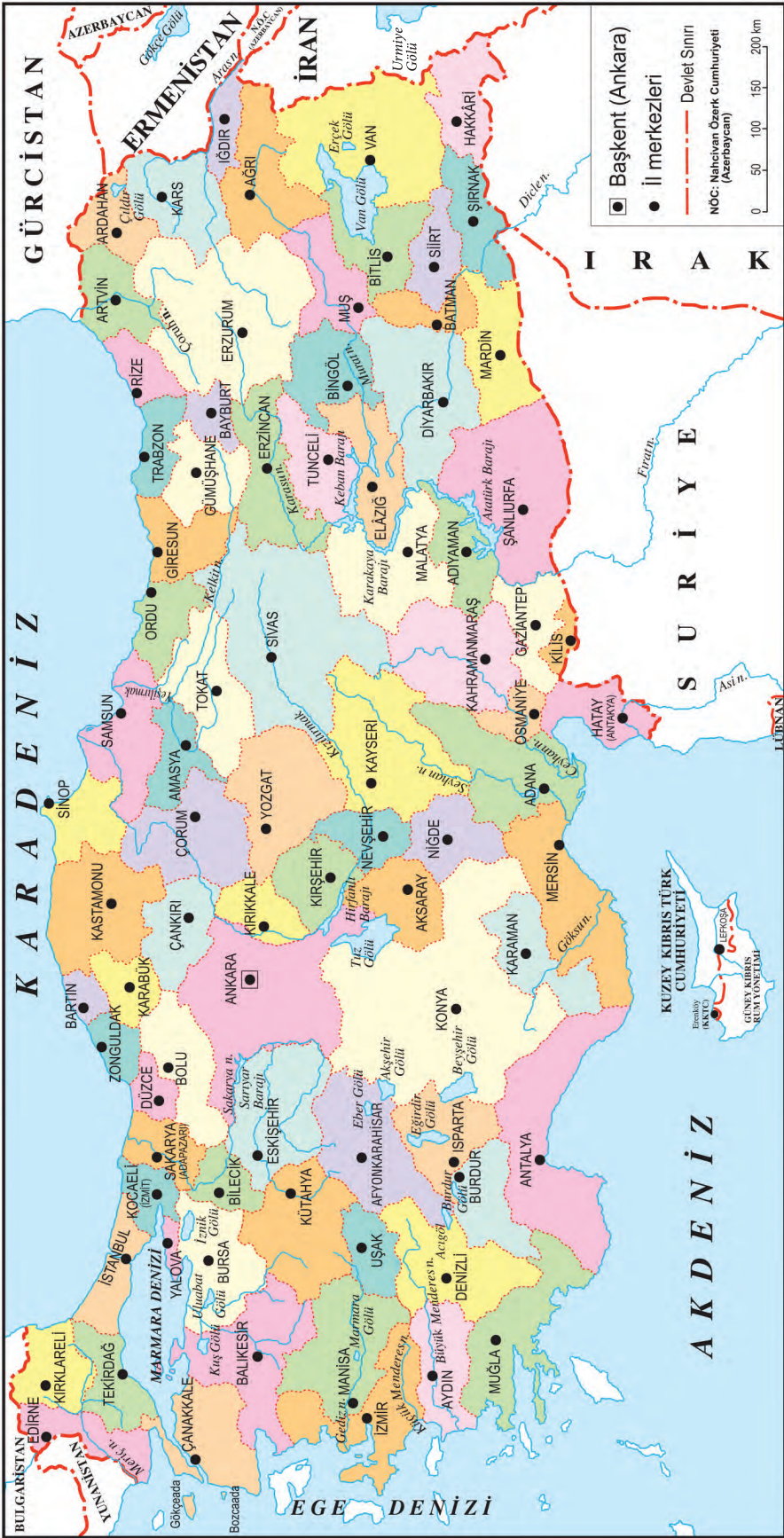
Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Türkçe Dersi (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı, MEB Yayınları, Ankara, 2005.

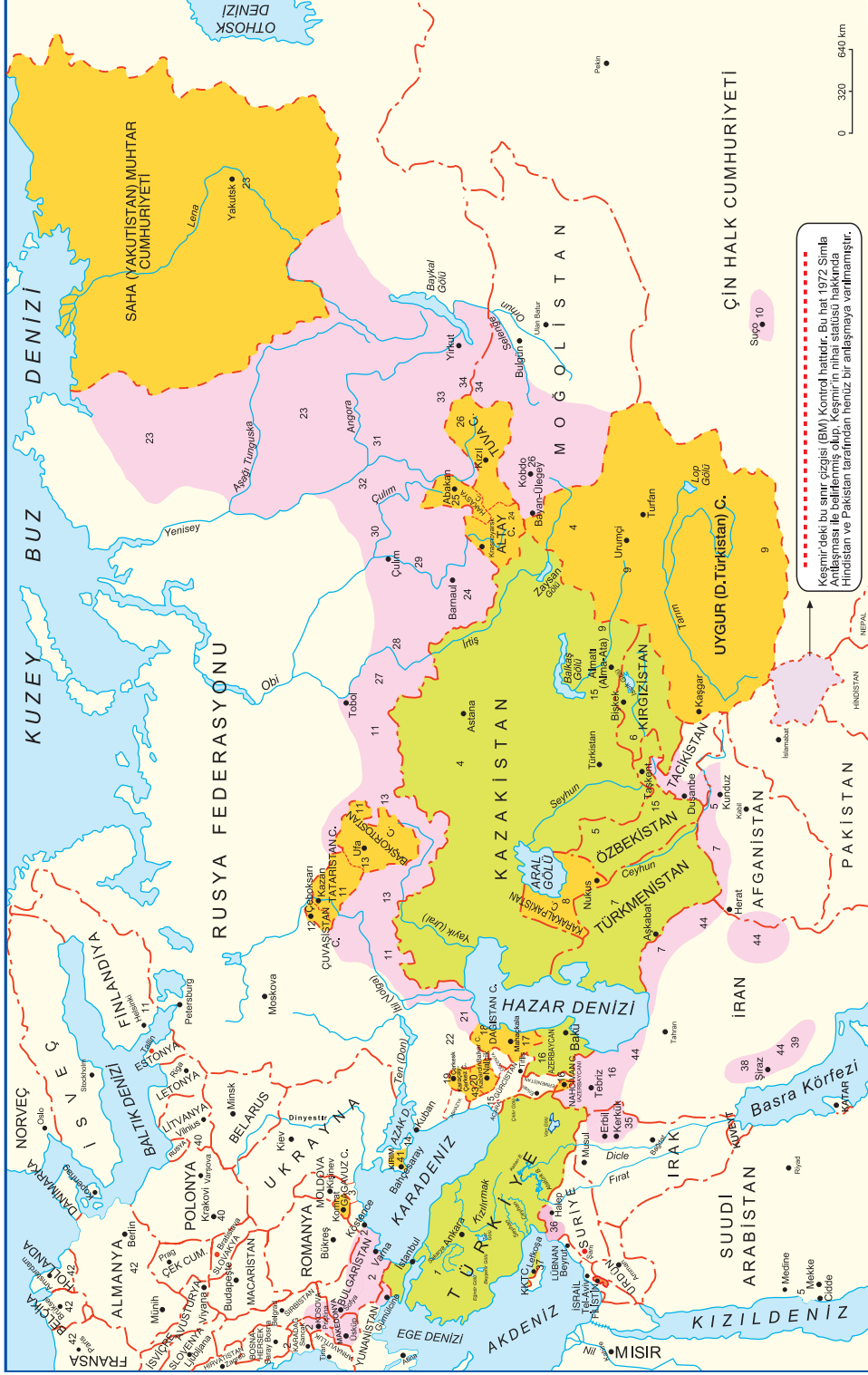
Ünitelere Göre Çocuk Şiirleri Antolojisi, haz.: Cuma Karataş, Asos Yayınları, s. 238-258, İstanbul, 2006.

Yazgan, Bestami, **Masal Denizi Dizisi** - 2, Erdem Yayınları, s. 4, 11, 13, 20, 44, 46, 68, 88, 140, İstanbul, 2003.

<http://www.ogm.gov.tr/sincap/siir.htm>, Özdemir, Nurettin.

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

İ Ş A R E T L E R

- a) Azerbaycan C.
- b) Kazakistan C.
- c) Kırgız C.
- d) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)
- e) Özbekistan C.
- f) Türkiye Cumhuriyeti
- g) Türkmenistan C.

BAĞIMSIZ DEVLETLER

- a) Azerbaycan C.
- b) Kazakistan C.
- c) Kırgız C.
- d) Kuzey Kıbrıs Türk C.(KKTC)
- e) Özbekistan C.
- f) Türkiye Cumhuriyeti
- g) Türkmenistan C.

ÖZERK CUMHURİYETLER

- a) Başkörtöstan C.
- b) Çuvaşöstan C.
- c) Dağıstan C.
- d) Gagavuz C.
- e) Kabardin-Balkar C.
- f) Karakalpakistan C.
- g) Nahçıvan C.
- h) Saha (Yakutistan) Muhtar C.
- i) Tuva C.
- j) Uygur (D. Türkistan) C.
- k) Urumçi Kazan Komrat i) Tataristan C.
- l) Nalçık i) Altay C.
- m) Nukus j) Hakasya C.
- n) Nahçıvan k) Karaçay-Çerkes C.
- o) Çerkesk

1. Türkiye Türkleri
2. Balkan Türkleri
3. Gagavuz Türkleri
4. Kazaklar
5. Özbekler
6. Kırgızlar
7. Türkmenler
8. Karakalpaklar
9. Uygurlar
10. Sarı Uygurlar ve Salarlar
11. Tatarlar
12. Çuvaşlar
13. Başkurtlar
14. Kırımçaklar
15. Ahıska Türkleri
16. Azerbaycan Türkleri
17. Dağıstan Türkleri
18. Kumuklar
19. Karaçaylar
20. Balkarlar (Malkarlar)
21. Nogaylar
22. Stavropol Türkmenleri
23. Saha (Yakut) Türkleri
24. Altay Türkleri
25. Hakaslar
26. Tuva Türkleri
27. Tobol Tatarları
28. Barabalar
29. Şorlar
30. Çulım
31. Kumandlı
32. Kandak
33. Karagas
34. Urahay
35. Irak Türkleri
36. Suriye Türkleri
37. Kıbrıs Türkleri
38. Kaşgaylar
39. Hamse Türkmenleri
40. Karaim Türkleri
41. Kırım Türkleri
42. Avrupa'daki Türkler
43. Kabardin-Balkar Türkleri
44. İran Türkleri